

SZAKDOLGOZAT

Ungvári Zoltán

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet
közoktatási vezető és pedagógus-szakvizsga
szakirányú továbbképzési szak

A DRÁVAMENTI ÓVODÁK ZÖLD ÓVODA CÍM
ELNYERÉSÉRE TETT INTÉZKEDÉSEI

Belső konzulens: Velner András
főiskolai docens

Belső konzulens
intézete/tanszéke: Neveléstudományi Intézet
Szakdidaktikai Tanszék

Külső konzulens: Név
beosztás

Készítette: Ungvári Zoltán

Kaposvári Campus, Kaposvár

2024

Tartalom

I.	Bevezetés és célkitűzések.....	2
II.	Tudományos háttér	3
1.	A környezeti nevelés megjelenése az oktatásban	3
2.	A környezettudatosság fontossága.....	10
3.	Mit tehetnek a kisgyermek a környezetünk védelméért?	11
4.	Hogyan kezdtek zöld óvodákat létesíteni?	12
5.	A kisgyermek környezettudatos nevelése Magyarországon	14
6.	A magyarországi ZÖLD ÓVODA programról.....	17
7.	Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata (zoldovoda.hu)	20
8.	Kritériumok, lépések a zöldre váláshoz.....	20
9.	Módszer a zöld óvodák programjainak kialakításához	23
10.	Tanácsok, lépések zöld óvodák kialakításához	24
11.	Mivel tud többet nyújtani egy zöld ovi	26
III.	A Drávamenti Óvodák (DOK) működési környezetének bemutatása	28
1.	A Barcsi kistérség bemutatása:.....	28
2.	A Barcsi kistérség feladatai:.....	30
3.	Drávamenti Óvoda, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat óvodai egységének, intézmény leíró általános bemutatása:.....	31
4.	Az integráció értékelése:	33
IV.	A DOK zöld óvoda programja	35
1.	A DOK nevelési alapelvei	36
2.	A DOK nevelésének célja.....	37
3.	A DOK óvodai nevelési feladata	37
4.	A DOK érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösség nevelése	38
5.	Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása a DOK-nál	39
6.	Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai a Zöld óvoda program megvalósításával:.....	40
7.	A DOK Egészségfejlesztési Programja	43
8.	A DOK Környezetvédelmi Programja	43
9.	A továbbképzési lehetőségek.....	46
V.	Egy lehetséges fejlesztés	47
VI.	Záró gondolatok	51
VII.	Irodalomjegyzék.....	53

I. Bevezetés és célkitűzések

„Nem a Föld sérülékeny, hanem mi magunk. A Természet az általunk előidézetteknél sokkal nagyobb katasztrófát is átvészelt már. A tevékenységünkkel nem pusztíthatjuk el a természetet, de magunkat annál inkább.” (James Lovelock)

Az elmúlt 30 évbe többszáz vízi- gyalogos- és kerékpáros túrát szerveztem és vezettem. Rá kellett jönnöm, hogy felnőtt egy olyan generáció, akik nem tisztelik a természetet. Hangoskodnak, szemetelnek, nem törődnek a táborhelyek tisztaságával, a növényeket tapossák és bárhol tüzet raknak. Az ő gyermekeik is ezt látják és kütyükkel felszerelve „technót” hallgatva mennek keresztül mindenre. Ez a mi hibánk is, mert nem tanítottuk meg számukra a környezet szeretetét, és a másik élőlény tiszteletét. Ha ezekre az embereket, gyermekeket figyelmeztetem, rájuk szólok és meg tudom mutatni a minket körülvevő táj érdekességeit, meglepődnek hol is járunk, a fiatalok versenyeznek, ki veszi előbb észre a madarakat vagy az emlősöket. Egyszóval rácsodálkoznak az őket körül vevő környezetükre. Valószínű, ha ezek a felnőttek és iskolás korú gyerekek láttak volna korábban is más példát talán nem lennének ennyire önzők, jobban érdekelné őket a saját magukon kívül álló környezet a VILÁG.

Szerintem minél korábban kezdjük a gyermekek környezetvédelmi szocializációját, annál biztosabb, hogy a későbbiekben - még, ha el is marad belőle sok elem, mert nem tudatosul mélyen személyiségükbe- a sok tanult magatartásforma egy része megmarad és legalább nem annyira rombolják saját világukat.

A környezetvédelemre nevelés gyökerei - amiből a Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata is kialakult – azon a nemzetközi felismerésen nyugszanak, hogy a föld korlátok nélküli kizsákmányolása az emberi életet veszélyezteti.

Dolgozatomban a Drávamenti Óvodák, Családsegítő és Gyermejjóléti Szolgálat nevű oktatási – nevelési intézmény Zöld Óvodákhoz való csatlakozásának apropóján foglalkozom a környezetvédelmi nevelés szükségszerűségével, az oktatásba való bekerülésével és a Magyarországi Zöld Óvoda cím elnyerésének feltételeivel.

Mivel jelenleg nem oktatási intézményben dolgozom, de a környezetvédelem szívügyem, így egy a közelemben működő intézménynél kerestem meg és gyűjtöttem össze a környezetvédelmi elképzeléseket, lehetőségeket. Miután 2024-ben csatlakozott Dél-

Somogyban egyetlenként a Zöld óvoda projekthez a Drávamenti Óvodák, megvizsgáltam a csatlakozás előkészítését, lehetőségeit, információit és tesztek javaslatot egyedi bővítésre az intézményen belül.

II. Tudományos háttér

1. A környezeti nevelés megjelenése az oktatásban

1948: A Nemzetközi Természetvédelmi Unió Nevelési Bizottsága valamennyi ember számára feladatként jelölte meg a természet értékeinek megőrzését és kiemelte a természeti nevelés fontosságát.

1962: megjelent Rachel Carson Néma tavasz című könyve, mely megjelenése után egyre többen és egyre erőteljesebben sürgették a környezeti nevelést. Ez a könyv volt az 1960-as, 1970-es évek környezeti mozgalmainak elindítója.

1968: megalakult a Római Klub, amely lerakta a globális gondolkodás és a környezetvédelem tudományos alapjait.

1969: Párizsban Bioszféra Konferenciát hívták össze a környezeti problémák megoldása és megfelelő cselekvési programok tudományos alapjainak kidolgozása érdekében. Ugyanabban az évben U Thant, az ENSZ főtitkára az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanács 17. ülészakán talán felhívással fordult a világ közvéleményéhez: „Tanúi vagyunk egy olyan világviszonylatú válság kibontakozásának, amely mind a fejlett, mind a fejlődő országokat érinti, az emberi környezet válságáról van szó. Ha a jelenlegi irányzatok továbbra is érvényesülnek, biztosra vehető, hogy veszélybe kerül az élet a Földön. Ezért sürgősen fel kell hívni a világ figyelmét azokra a problémákra, amelyek megakadályozhatják az emberiséget abban, hogy legmagasabb rendű törekvéseink megvalósulását lehetővé tevő környezetben éljen.”

1970: A Környezeti nevelés az iskolai tantervben című IUCN konferencián meghatározták a környezeti nevelés fogalmát, amely fogalom azóta is fokozatosan bővül és változik.

Ugyanebben az évben az Egyesült Államokban demonstrációt szerveztek a vizek és a levegő tisztaságáért, valamint az élővilág védelméért. Azóta ezen a napon ünnepeljük a Föld napját (április 22.).

1972: Stockholmban tartották az ENSZ Emberi Környezet Konferenciáján (Föld Csúcs) 113 állam delegációja vett részt, a következő dokumentumokat fogadták el:

- a) Nyilatkozat az emberi környezetről
- b) Nyilatkozat az irányelvekről
- c) Akcióprogram-javaslatok
- d) Szervezeti kérdések.

Az akcióprogram-javaslatok között a települések környezetvédelme, a természeti erőforrásokkal való gazdálkodás környezetvédelmi szempontjai, a szennyeződések és a tengerek szennyeződése mellett már kiemelt témaként szerepelt a környezetvédelem pedagógiai, tájékoztatási, szociális és kulturális kérdéseinek megvitatása.

Megfogalmazták, hogy „az oktatási feladatoknak és módszereknek ki kell tágulnia, meg kell újulnia és jól meghatározott célokkal kell rendelkeznie.

1975: UNESCO Konferencián fogalmazták meg és fogadták el a környezeti nevelés definícióját és célját (Belgrádi Charta).

1977: az UNESCO és az UNEP Környezeti Nevelési Kormányközi Konferenciája már megfogalmazza az iskolai környezeti nevelés célját, területeit és módszereit is.

Az ott megfogalmazott definíció szerint: „A környezeti nevelés olyan folyamat, melynek célja, hogy a világ népessége környezettudatosan gondolkodjék, figyeljen oda a környezetre és minden azzal kapcsolatos problémára. Rendelkezzen az ehhez szükséges tudással, beállítódással, képességekkel, motivációval, valamint mind egyéni, mind közösségi téren eltökélten törekedjék a jelenlegi problémák megoldására és az újabbak megelőzésére” (Orgoványi A., 1999).

Ma is ezt tekintjük a környezeti nevelés alap definíciójának, hiszen a 2003-ban megjelent Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia is ezt veszi alapul.

1987: A Környezet és Fejlődés Világbizottság jelentést adott ki "Közös jövőnk" címmel, melyben a kormányokhoz, minisztériumokhoz, intézményekhez és ezeken keresztül az emberekhez szólt, akik jóléte minden környezet- és fejlődéspolitikára a végső célja.

A jelentés alábbi részlete szerintem mindent összefoglal:

"Külön fordulunk a fiatalokhoz. A világ minden pedagógusának kulcsszerepe lesz abban, hogy beszámolónk hozzájuk is eljusson. Ha sürgető üzenetünket nem sikerül a mai szülőkhöz és döntéshozókhöz eljuttatnunk, akkor gyermekeink egészséges és életet adó környezethez való jogát kockáztatjuk. Ha szavainkat nem leszünk képesek lefordítani arra a nyelvre, amelyen eljuthatnak az emberek - akár öregek, akár fiatalok - szívéhez és eszéhez, nem leszünk képesek azokra a nagy társadalmi változtatásokra, amelyekkel fejlődésünk folyamatát helyes irányba terelhetjük."

1980-tól számos országban megindult a környezetvédelem szabályozását célzó sokoldalú és intézményes tervezés, konkrét környezetvédelmi tevékenység. A környezeti neveléssel foglalkozó kiadványok sora jelent meg, továbbképzések és a szakmai gyakorlatok váltak rendszeressé, melyek fókuszában az emberközpontú környezetvédelmi kérdések álltak.

1992: Az ENSZ Közgyűlése Rióba tűzött ki konferenciát "Környezet és Fejlődés ENSZ Konferencia" címmel, amelynek központi gondolata a fenntartható fejlődés lett.

Az ott elfogadott Riói Nyilatkozatban általános elveket fogalmaztak meg az erőforrások hasznosításáról, a környezet védelméről, a fenntartható fejlődésről és az egyes országok együttműködésének alapelveiről.

- Itt alkották meg a "Feladatok a XXI. századra" (Agenda 21) c. dokumentumot, amely ajánlások és javaslatok gyűjteménye a fenntartható fejlődés megvalósítása érdekében.

Képzeljünk el egy olyan jövőt, amelyben mindenki harmóniában él közvetlen környezetével, nem okoz kárt sem lokálisan sem globálisan. Mindennapi élete során igényeit úgy elégíti ki, hogy azzal nem csökkenti az eljövendő generációk ugyanazon igénye kielégítésének esélyét.

Ennek a jövőképeknek a megvalósítását segíti az alábbi 13 indikátor.

1. Használjuk hatékonyan a különböző forrásokat, a hulladékok mennyiségét csökkentjük a lehető legkisebbre (újra-használat, újrahasznosítás).
2. A környezetszennyezést csökkentjük olyan mértékre, hogy az már nem káros az élő szervezetekre.

3. Védjük és értékeljük nagyra a természetet sokféleségét.
4. A helyi igényeket helyi forrásokból elégítsük ki.
5. Mindenkinek legyen lehetősége elfogatható életkörülmények között élni, elérhető áron közlekedni, tiszta vízhez, megfelelő mennyiségű élelemhez és lakáshoz jutni.
6. Mindenkinek legyen lehetősége számára elfogadható munkához jutni. Egyenlő munkáért egyenlő fizetséget kapni, legyen értékes az önkéntes, egymásért vagy közösségért végzett munka is.
7. Az emberek egészségét elsősorban tiszta és nyugodt környezetük biztosítsa. Az egészségügyi ellátás feladata megelőzés is, nemcsak a betegség kezelése.
8. Miközben az emberek hozzájutnak a szolgáltatásokhoz és a különböző javakhoz, nem okozzanak kárt mások és környezetük számára.
9. Az emberek félelem nélkül élhetnek saját közösségükben és nem kell tartaniuk a bűnözéstől, a személyes agressziótól, egyenlőtlen versenyhelyzetektől, a nemi és származás szerinti megkülönböztetéstől.
10. Mindenki juthasson hozzá különböző információkhoz, tudáshoz, szakmai ismeretekhez.
11. A döntéshozatalban mindenki vegyen részt valamilyen szinten.
12. Mindenkinek legyen lehetősége művelődésre, pihenésre, szórakozásra.
13. Az települések legyenek "emberléptékű" helységek, ahol a sokféleséget és változatosságot nagyra értékelik és védik. A dolgok használati és pénzbeli értékén túl értékeljék azok szépségét és harmóniáját.

Ez a 13 indikátor, mint elérendő cél, több helyen is visszaköszönt a környezeti oktatás körében végzett kutatásaim közben. Bár ma ez még utópisztikus elképzelésnek tűnik, de klímaváltozás kézzel fogható hatásai okán az egyes lépések már kezdenek beszivárogni a köztudatba. A környezetünk jelez nekünk és egyre durvábban kényszerít felelős gondolkodásra.

A környezeti problémák nem kezelhetőek elkülönülten a szociális és gazdasági problémáktól, ha azokat fenntartható módon kívánjuk megoldani. Olyan új kultúrára, szemléletre van szükségünk, amelyben a különböző igényeket integrálni tudjuk.

2015 szeptemberében az ENSZ alapításának 70. évfordulója alkalmából tartott csúcstalálkozón fogadták el a fenntartható fejlődési célokat, a kapcsolódó feladatokat és

eszközöket is magában foglaló programot „Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-

1. kép: 2015 szeptemberében elfogadott célok logója
ig szóló programja” néven.

A fenntartható fejlődés kialakításában élenjáró országok az alábbiakat ajánlják:

Szükséges tevékenység	A tevékenység tartalma
Együttműködés:	Egyének, csoportok, kisebb-nagyobb szervezetek együttműködése.
Konszenzus:	Arra ösztönözni az egyes csoportokat, hogy a különböző érdeklődés, illetve érdekek ellenére, kövessenek el mindent annak érdekében, hogy közös megegyezésre jussanak.
Tevékenység:	Olyan tevékenységi formákat kialakítani, amelyek segítenek abban, hogy az élet minősége, az életstílus megváltozzon egy fenntartható irányba.
Indikátorok:	Olyan helyi indikátorokat kifejleszteni, amelyek segítik a közösséget abban, hogy a fejlődésük egy fenntartható irányban induljon el.
Célok:	Reális, a többség számára elfogadható célok kitűzése a fenntarthatóság elérése érdekében.
Oktatás:	Megteremteni annak a lehetőségét, hogy az oktatáson keresztül lehetőleg mindenki hozzájusson olyan információkhoz, amelyek segítségével a környezeti tudatosság fokozható a közösségen belül.
Kommunikáció:	Biztosítani a folyamatos információáramlást és az őszinte eszmecserét

	a különböző szervezetek és érdekcsoportok között.
Helyi sajátosságok:	Segíteni az olyan tevékenységet, támogatni az olyan akciókat, amelyek segítik a helyi karakter megerősödését.
Tanácsadás és példaadás:	Olyan tanácsot adni, illetve olyan példákat mutatni, amelyek segítik az otthoni, illetve a munkahelyi tevékenység megváltoztatását egy fenntartható irányban.
Egyenlőség:	Segíteni minden kisebbségi, vagy hátrányos helyzetű csoportokat (nemzetiségi, mozgássérültek, stb.) hogy részt vehessenek egy helyi fenntartható fejlődési programban.
Nyomásgyakorlás:	Gyakoroljunk nyomást minden olyan helytelen politikára, vagy mindennapi gyakorlatra, amely negatív hatással van a környezetünkre és károsan befolyásolja a következő generációk esélyeit.
Globális gondolkodás:	Segíteni az embert abban, hogy megértsék a "gondolkodj globálisan és cselekedj lokálisan" gondolat lényegét és így is éljenek.
Koncentráció a jövőre:	Minden határozatunkban, amelyet ma hozunk, jelenjen meg a jövő generációival való törődés.

A környezeti nevelés csak akkor lehet hatékony és eredményes, ha megfelelő társadalmi háttérrel is rendelkezik. Egy a környezeti problémákra nem figyelő, helytelen szemléletű társadalomban eredményes környezet- és természetvédelmi oktató-nevelő munkát nem lehet végezni. Ezért szükség van közvetlen vagy közvetett módon minden olyan ismeretterjesztő, szemléletformáló tevékenységre, amely felhívja az emberek figyelmét a környezetvédelmi problémákra, valamint ezek következményeire.

A világban sokféle módon alkalmazzák az előzőekben felvázolt elveket. A Zöld Óvodák program nemzetközi szinten is jelen van, és számos országban alkalmazzák is a környezettudatos nevelés és a fenntarthatóság elveit. A környezeti nevelés és a Zöld Óvodák szerepe és jelentősége tehát globális szinten is egyre inkább felismerésre kerül, és a programok folyamatosan fejlődnek, hogy megfeleljenek a környezeti kihívásoknak és a társadalmi igényeknek.

Például Új-Zélandon, Finnországban, Dániában és Szingapúrban előnyben részesítik azokat a módszereket, amelyek a gyerekeket kifejezetten a szabadban oktatják. A kutatások szerint ez az oktatási forma hatékonyabb, élvezetesebb és szórakoztatóbb, emellett a gyerekek közelebb kerülnek a természethez és kreatívabb megoldásokat alakítanak ki a problémákra.

A Green School rendszer (Bali, Indonézia, Új-Zéland, Costa Rica, Ausztrália): Az iskola teljesen fenntartható és környezetbarát módon működik, a diákokat környezettudatos életmódra nevelik, és számos zöld programot kínálnak, mint például a mezőgazdasági foglalkozások vagy az esőerdővédelmi projektek. Prioritásként kezeli és fenntartja a kapcsolatot minden tanuló, környezetük és közösségük között. Programjaik holisztikusak és az egész embert lekötik, beleértve a szociális-érzelmi, intraperszonális, intellektuális és kinezetikus kapcsolatokat.

A Green School küldetése, miszerint „a tanulók közössége fenntarthatóvá teszi világunkat”, meghatározza az iskola alapfilozófiáját, hogy miért és hogyan oktat. Tanulási programjuk célja, hogy felkészítse a tanulókat a való világra azáltal, hogy tudással, értékekkel és készségekkel ruházza fel őket, hogy eligazodjanak a folyamatosan változó világban. Ezen túlmenően felhatalmazza őket arra, hogy hatást gyakoroljanak, nem a jövőben, hanem most.

A Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata is aktívan részt vesz a nemzetközi együttműködésben, és a program keretében megosztják tapasztalataikat, ötleteiket, valamint a környezeti neveléssel kapcsolatos szakirodalmat. A Zöld Óvoda cím elnyerése és megtartása mellett a hálózat célja, hogy a környezettudatos nevelési gyakorlatokat és a fenntartható fejlődés elveit nemzetközi szinten is terjesszék és népszerűsítsék.

2. A környezettudatosság fontossága

A környezettudatosság fontossága az utóbbi években egyre inkább előtérbe kerül a világban. De sajnos éppen a legfiatalabbakat, vagyis a kisgyermeket hagyjuk figyelmen kívül ezen a területen. Pedig a környezettudatos nevelésnek éppen az alapoknál kell elkezdődnie, hogy ezáltal olyan generáció nőjön fel, akik felelősségteljesen gondolkodnak a környezetről és a fenntarthatóságról. Ehhez persze a személyes példa adása nélkülözhetetlen.

A kisgyermek környezettudatos nevelése sokféle formában történhet. Az egyik legfontosabb, hogy már egészen kicsi koruktól kezdve tudatosítsuk bennük a környezetvédelem fontosságát. Ez lehet például az otthoni hulladék szelektálása, a fogyasztói szokások megvitatása, az egyszer használatos műanyagok kerülése, vagy éppen a természetre való odafigyelés a kirándulások során.

Fontos, hogy minél több információt és tudást adjunk át a gyerekeknek a környezettudatosságról, hogy minél jobban megértsék, miért is fontos ez az egész. Emellett szükséges, hogy a környezettudatos nevelés ne csak a családban történjen, hanem az iskolákban és az óvodákban is legyen hangsúlyos szerepe ennek a témának.

A kisgyermek környezettudatos nevelése lassú folyamat, de hosszú távon hatalmas hatással lehet a jövő generációkra és a bolygónk állapotára is. Ezért is fontos, hogy minél több figyelmet fordítsunk erre a területre, és már egészen kis koruktól kezdve megtanítsuk a gyerekeket arra, hogyan lehetek felelős környezettudatos felnőttekké válni.

A kisgyermek környezettudatos nevelése világszerte egyre nagyobb hangsúlyt kap, hiszen a korai években elültetett szemlélet és szokások meghatározóak lehetnek a későbbi életre nézve. A környezeti nevelés célja, hogy a gyerekek megértsék a természettel való harmonikus együttélés fontosságát, és felelősséget érezzenek a környezetük iránt.

Néhány alapelv és módszer, amelyeket a környezettudatos nevelés során alkalmaznak világszerte:

- Természetes környezetben való tanulás: A gyerekek a természet közvetlen megfigyelésével és tapasztalásával tanulnak a legjobban. Ez magában foglalhatja a kertészkedést, az állatok gondozását, vagy a természeti jelenségek megfigyelését.

- Játékos tanulás: A környezeti nevelés beépítése a játékokba és a mindennapi tevékenységekbe segít a gyerekeknek játékos formában elsajátítani a környezettudatos magatartást.
- Szülői és pedagógusi példamutatás: A felnőtteknek mintát kell mutatniuk a környezettudatos viselkedésben, hiszen a gyerekek a környezetükből tanulnak a legtöbbet.
- Globális és helyi szintű tudatosság: A nevelés során fontos, hogy a gyerekek megismerjék a globális környezeti problémákat, de ugyanakkor tisztában legyenek a helyi környezetükkel és annak védelmével is.

3. Mit tehetnek a kisgyermek a környezetünk védelméért?

A kisgyermek számos módon hozzájárulhat a környezetvédelemhez, még ha ezek az intézkedések egyszerűnek is tűnnek.

Íme néhány tevékenység, amelyek segíthet a környezettudatosságuk fejlesztésében:

- Szelektív hulladékgyűjtés: Megtanulhatják, hogyan válogassák szét a hulladékot, hogy a szemetet mindig a megfelelő helyre dobják és ez miért fontos a környezet számára. Segítsünk nekik abban, hogy rendszeresen szedjenek össze szemetet a környéken.
- Víztakarékoság: Odafigyelhetnek arra, hogy ne pazarolják a vizet, és tanítsuk meg gyermekeinknek, hogyan lehet spórolni a vízzel, például rövidebb ideig tartótusolással vagy a csapok elzárásával, a csöpögés megszüntetésével, hogy ne pazarolják az értékes ivóvizet.
- Energiatakarékoság: Csak szükség esetén kapcsolják fel a villanyt. A televízió, multimédiás eszközök használatának csökkentése, de a kerékpáros és gyalogos közlekedés preferálása is ide tartozik.
- Kertészkedés: Részt vehetnek a kertben való munkában, például ültethetnek fákat vagy virágokat, amelyek segítenek a levegő tisztításában.
- Természetjárás: Kirándulások során megismerhetik a helyi növény- és állatvilágot, és megtanulhatják, hogyan óvják azokat.
- Hulladékcsökkentés: A kisgyermek már fiatal koruktól kezdve megtanulhatják, hogy csökkentsék a felesleges csomagolást és a hulladékot. Például vásárláskor segítsük őket kiválasztani a kevésbé csomagolt termékeket.

- Újrahasznosítás: Kreatív játékokat készíthetünk közösen, újrahasznosított anyagokból, ezzel is csökkentve a hulladék mennyiségét.
- Környezettudatos játékok: Válasszunk olyan játékokat, amelyek segítenek a gyermeknek abban, hogy megismerjék a környezetvédelem fontosságát és azt, hogy hogyan lehet hozzájárulni a környezetvédelemhez, például puzzle-k, társasjátékok vagy mesekönyvek útmutatása alapján.
- Tájékozódás: Beszélgethetnek a szüleikkel és óvodapedagógusaikkal / tanáraikkal a környezetvédelem fontosságáról és arról, hogy mit tehetnek otthon és az óvodában /suliban a környezet megóvásáért.
- Részvétel közösségi eseményeken: Vegyünk részt különböző közösségi környezetvédelmi tevékenységeken, mint például faültetés vagy szemétszedés, hogy a gyermeknek is lehetősége legyen közösségi szinten is hozzájárulni a környezetvédelemhez. Ezek a tevékenységek nemcsak a környezetvédelmében játszanak szerepet, hanem abban is segítenek, hogy a gyerekek felelősségteljes és tudatos felnőtté váljanak.

4. Hogyan kezdtek zöld óvodákat létesíteni?

A zöld óvodák létesítésének világszerte különböző kezdeményezései vannak, amelyek a környezettudatos nevelés és a fenntarthatóság elveinek előtérbe helyezésére irányulnak. A mozgalom gyökerei a 19. századra nyúlnak vissza, amikor Friedrich Fröbel megalkotta az első óvodát, amely a gyermekek természetes fejlődését helyezte középpontba.

A modern zöld óvodák koncepciója azonban csak a 20. század végén és a 21. század elején kezdett elterjedni, amikor az oktatási intézmények egyre inkább felismerték a környezeti nevelés fontosságát. A világ különböző részein hasonló kezdeményezések jöttek létre, mint például az erdei iskolák mozgalma, amely Skandináviából indult ki és ma már számos országban megtalálható. Ezek az iskolák és óvodák a szabadban, a természet közvetlen közelében folytatnak oktatást, hangsúlyozva a természettel való kapcsolatot és a fenntartható életmódot.

A zöld óvodák világszerte azért jöttek létre, hogy a gyermekek már korán megismerjék a környezetvédelem fontosságát, és aktív résztvevőivé váljanak a fenntartható jövő kialakításának. Ez a fajta nevelés segít formálni a gyerekek környezeti érzékenységét és felelősségteljes magatartását a természeti erőforrásokkal szemben.

A zöld óvodák az éghajlatváltozás és a környezetvédelemre való egyre nagyobb figyelem miatt kezdtek elterjedni a világban. Az első zöld óvodák az 1980-as években kezdtek működni, az USA-ban és Európában. Ezek a köznevelési intézmények környezetbarát megoldásokat alkalmaznak az energiafogyasztás csökkentése érdekében, például napelemeket, esővízgyűjtő rendszereket használnak, és szigorúan ügyelnek a hulladék csökkentésére és szelektálására.

A zöld óvodákban gyakran az oktatás is környezettudatos szemléletű, a gyerekeknek a természetvédelem fontosságáról és a fenntartható életmódról tanítanak. A gyerekek részt vesznek kertészkedésben és hulladék-reciklálásban is, így a mindennapjaik során megtapasztalják, megtanulják hogyan lehetek környezetbarát módon élni. A zöld óvodák egyre népszerűbbek a szülők és a társadalom körében is, és egyre több ilyen intézmény alakul meg világszerte.

A korai környezettudatosság és felelősségvállalás megtanulása rendkívül fontos, mert a gyermekkorban kialakított szokások és értékek gyakran egy életen át megmaradnak. A korai években elsajátított környezeti ismeretek és magatartásformák alapvetően befolyásolják a gyerekek későbbi viselkedését és döntéseit.

A környezettudatos nevelés segít a gyerekeknek abban, hogy:

- Megértsék a környezetükkel való kapcsolatukat: A környezeti nevelés révén a gyerekek megtanulják, hogyan hatnak cselekedeteik a környezetre, és hogyan befolyásolja a környezet az ő életüket.
- Felelősséget vállaljanak: A korai nevelés során a gyerekek megtanulják, hogy tetteiknek következményei vannak, és felelősséget kell vállalniuk azokért.
- Proaktívak legyenek: A környezettudatos nevelés arra ösztönzi a gyerekeket, hogy aktívan tegyenek a környezetük megóvásáért.
- Kritikus gondolkodást fejlesszenek: A környezeti problémák megoldása gyakran kreatív és kritikus gondolkodást igényel, amit a korai nevelés elősegíthet¹².

A környezettudatosság nem csak a természet védelméről szól, hanem a társadalmi felelősségvállalásról és a fenntartható jövő építéséről is. A gyerekek korai nevelése kulcsfontosságú a jövő generációinak környezeti attitűdjének formálásában.

A környezettudatos nevelés azonban nemcsak az óvodákban és iskolákban fontos, hanem otthon, a családi környezetben is. A szülők és a pedagógusok együttműködése kulcsfontosságú a gyerekek környezeti nevelésében.

5. A kisgyermek környezettudatos nevelése Magyarországon

Brunszvik Teréz grófnő nyitotta meg Budán Angyalkert néven 1928-ban az első kisdudóvót. „A korai nevelés a legfontosabb. Amit az ember gyermekként lát, az segíti egész életében, hogy a jó felé orientálódjék.” – vallotta grófnő.

1937-ben a Tolnán induló első kisdudóvó-képző intézetben nagy hangsúlyt fektettek a környezeti oktatásra. A gyerekek gyermekméretű szerszámokkal vettek részt a növények gondozásában az ültetéstől a betakarításig. Megismerték a háziállatok hasznát, gondozását. Tudták a testrészek nevét, azok feladatát. A gyermekek életkori sajátosságainak ismeretében változatos módszer alkalmazását javasolták a kisdudóvóknak.

1946-ban a Népjóléti Minisztérium meghatározta az óvodai foglalkozások módját, így a környezetismeret foglalkozásokét is. A „Gyermeknevelés” című szaklap, ami módszertani támogatást adott az óvónőknek.

Az új Óvodai Nevelési Program 1971 szeptember elsején lépett hatályba. A környezetismereti foglalkozásokat kötött foglalkozásként definiálta és az ismeretanyagot követelményként határozta meg. Új eszközként feladatlap jelent meg ebben az időben.

1987-ben Környezetvédelem a közoktatásban címmel országos pedagógiai tanácskozást tartottak. A Környezeti nevelés fejlesztésének a közoktatást érintő feladatai című állásfoglalásukban kifejtették, hogy az oktatási rendszernek alapvető szerepe van a környezetvédelmi szemléletformálásban, a környezettudatos állampolgárrá nevelésben, és a környezetbarát társadalmi cselekvések létrehozásában.

Ebben a dokumentumban meghatározták az óvodai nevelés célját és feladatát:

„Az óvodai környezeti nevelés célja és feladata a természeti és társadalmi környezethez való pozitív érzelmi viszony, pozitív viselkedési formák és magatartásmódok kialakítása, a környezeti kultúra iránti igény megalapozása, a gyermek közvetlen környezetében lévő élővilág megismertetése és megszerettetése az élő és élettelen környezeti tényezők közötti

leglényesebb összefüggések megláttatása, helyi adottságok, lehetőségek feltárásával, felhasználásával. A megfigyelőképesség és a gondolkodásképeség fejlesztése közben a környezet és természet romlásának, pusztulásának példáit is használja fel az óvodapedagógus.” (*Állásfoglalás a környezeti nevelés fejlesztésének a közoktatást érintő feladatairól, „Környezetvédelem a közoktatásban” Országos Pedagógiai Tanácskozás, Kazincbarcika, 1987 (Budapest: Országos Természet és Környezetvédelmi Hivatal),*

1989-ben Környezetvédelem a pedagógusképzésben címmel tartott konferencia állásfoglalásában az óvodapedagógus-képzésről kifejtették, hogy fontos lenne:

- minden tantárgy tantervébe beépíteni a környezetvédelmi ismeretek megfelelő mennyiségét, arányát;
- az ökológia, környezetvédelem önálló tantárgyként szerepeljen;
- a képzőintézmények közötti kapcsolat folytatása, szélesítése;
- továbbképzéseikben legyen természet és környezetvédelmi tanulmányokra is lehetőség.

A '90-es években kialakult a környezeti nevelés rendszere. Ezekben az években a törvényalkotók is nagy figyelmet fordítottak a környezeti nevelés, ezen belül az óvodai környezeti nevelés feltételeinek megteremtésére, általánossá tételére

Az 1996-ban megjelent Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja a következőket írja: „Az óvoda a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságára építve biztosítson a gyermeknek változatos tevékenységeket, melyeken keresztül tapasztalatokat szerezhet a természeti és társadalmi környezetről.” Az ebből következő feladatokat is pontosan megfogalmazza: Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezete tevékeny megismerését, biztosítson alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására.” (*Melléklet a 137/1996.(VIII. 28.) Kormányrendelethez, 12-13. p.) (Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés 2010. Bevezetés 20. oldal)*

Napjainkban az Alapprogram 2018-ban módosított változata (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet) alapján készített pedagógia programok adják az óvodai nevelőmunka keretét. Az óvodai nevelés feladatainak meghatározásakor az Alapprogram az egészséges életmódra nevelést helyezi első helyre, hiszen nagyon fontos az egészséges életvitel igényének alakítása, melyben megjelenik az egészségtudatos táplálkozás, a betegségmegelőzés és az

egészségmegőrzés szokásainak alapozása is. Ehhez kapcsolódóan megismertethetjük a gyermeket a növények gyógyító erejével, ha kertünkben vagy a csoportszobában gyógynövény sarkot alakítunk ki. Az udvari játék, séták, kirándulások során fejlődik a gyermekek fizikai állóképessége, testi képességei, mozgáskordinációja. Az egészség megőrzése és a környezetvédelem szempontjából is fontos feladat a környezettudatos magatartás alakítása, ugyanúgy, mint az egészséges és biztonságos környezet megteremtése és fenntartása.

Az óvodapedagógus felelőssége, hogy közvetítse a gyermek felé és rajta keresztül a családok felé az ökológiai szemléletet és a fenntarthatóságra nevelés elvárásait. Az óvoda alkalmazotti közösségének ismernie és alkalmaznia kell a környezettudatos magatartás elemeit, hiszen valamennyien minták a gyermek szemében. Életkori sajátosságából következően érzélem vezérelt, ezt az óvodapedagógusoknak és a nem pedagógus dolgozóknak is mindig szem előtt kell tartaniuk a nevelő munka sikeressége érdekében.

A külső világ tevékeny megismerése a természeti és társadalmi környezet megismerését foglalja magába, melynek szerves része a környezet formai, mennyiségi és téri jellemzőinek felfedezése is. „Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.” (363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról 10. oldal)

A fenntartható fejlődés érdekében fontos:

- a pozitív attitűd alakítása a gyermekben a környezet tevékeny megismerése során közvetlen környezetükben (udvar, óvodakert, csoportszoba), tágabb környezetükben (séták, kirándulások, erdei óvoda) egyaránt,
- az egészséges életmód szokásainak alakítása,
- a természet és környezetvédelmi szokások alakítása,
- a zöld jeles napok ünneplése (Állatok napja – október 04.; Víz Világnapja – március 22.; Föld napja – április 22.; Madarak és Fák napja – május 10.),

- ökológiai szemlélet alakítása és tudatos vásárlói szokások alakítása,
- egészséges életmódra nevelés.

1998-ban jelent meg először a Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia – alapvetés című kiadvány, amely „Magyarországon, valamennyi szintéren működő környezeti nevelők számára ad ajánlásokat a következő 3-6 év legsürgetőbb teendőit illetően.”

6. A magyarországi ZÖLD ÓVODA programról

„A környezeti nevelés nem más, mint környezeti kultúrára nevelés. A környezeti nevelés hivatott biztosítani a környezet megvédéséhez szükséges tudást, készséget, értékrendszert és elkötelezettséget, mindez jóval több, mint egyszerű környezetvédelem. A környezeti nevelés célja továbbá, hogy kialakítson az emberekben és a társadalom egészében egy új, az eddigtől lényegesen eltérő, környezettel kapcsolatos viselkedésmintát.” (Horváth Dániel: *Környezeti nevelés lehetőségek, Új Pedagógiai Szemle 2006. május*)

Magyarországon a Zöld Óvoda hálózat 2003-ban indult, amikor óvodapedagógusok kezdeményezésére, a környezetvédelmi minisztérium támogatásával elkezdődött a hálózat kiépítése. Az első “Zöld Óvoda” címre kiírt pályázatot 2006-ban hirdették meg, és azóta számos óvoda csatlakozott a programhoz.

2. kép: A Zöld Óvoda logója

Az óvodai nevelés szilárd alapokat adhat a környezeti nevelésnek. A környezetügyért felelős tárcák az elmúlt felismerve a kisgyermekkor alapozás fontosságát: irányítási, szervezési, tartalomfejlesztési innovációs tevékenységekkel biztosították a megvalósítást.

A Zöld Óvodák kezdeményezése Magyarországon az óvodai környezeti nevelés fontosságának felismerésével indult. A környezetvédelmi és oktatási tárca együttműködésével létrehozott program célja, hogy a kisgyermekkor alapozás révén formálja a környezettudatos magatartást. Az első Zöld Óvoda címre kiírt pályázat a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium (KvVM) és az Oktatási Minisztérium (OM) közötti együttműködés eredményeként jött létre.

2003. Az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Kar szervezésében óvodapedagógusok továbbképzés valósult meg. A továbbképzéshez „Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak” segédkönyv készült. Itt jelent meg először a szempontsorban, hogy „... milyen legyen a jövő „zöld”, „fenntartható óvodája” – amely alapját képezte a következő évek tartalmi fejlesztésének.

2005. A KvVM megbízása, anyagi támogatása és irányítása alapján folytatódott a zöld óvodai kritérium- és indikátor-rendszer kidolgozása és a 2004-es kutatási jelentés összegző véleményei alapján megfogalmazták a Zöld Óvoda pályázat elvárásait. Ez a 20 pontos kritériumrendszer fogalmazta meg a Zöld Óvoda működésének tartalmi és feltétel béli megvalósításának elveit, követelményeit

2006: Az első „Zöld Óvoda” címre kiírt pályázat megjelentetése, mely eredményeként 109 nyertes óvoda teremtette meg az alapját a Magyarországi Zöld Óvodák Hálózatának.

2008. A Környezetügy Középtávú Stratégiájában (2008) foglaltak szerint: „A minisztérium a felelősségi körébe tartozó három nagy szakterületről – környezetvédelem, természetvédelem, vízügy – egységesen, környezetügyként gondolkodva a fenntartható fejlődést és a környezeti nevelés segítségével erősödő környezettudatosságot kívánja az ország jövőképeinek meghatározó pillérévé tenni.”

2009: A Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatása alapján megkezdődtek a Zöld Óvoda bázisintézmények munkálatai. A másodszor „Zöld Óvoda” címet nyert óvodák közül kerültek kiválasztásra a bázisóvodai tevékenységet felvállaló intézmények a hét régióban (Városi Óvoda Ajka; Százszorszép Óvoda Budapest XVII. kerület; Ifjúság Úti Óvoda Kecskemét; Lorántffy Zsuzsanna Tagóvoda Miskolc; Vackor Napközi Otthonos Óvoda Mosonmagyaróvár; Attila Óvoda Nagykanizsa; Városközponti Óvoda Pécs). A Bázisintézmények többletfeladat vállalásával erősödött a Magyarországi Zöld Óvoda Hálózat munkája.

A kezdeményezés az elmúlt években folyamatosan fejlődött, és ma már számos óvoda csatlakozott a hálózathoz. A program pályázati rendszere 17 éve indult, és évről évre egyre több intézmény érdeklődik iránta. A Zöld Óvoda cím elnyerése egyfajta minőségi garanciát jelent az intézmények számára, amelyek így elköteleződnek a környezeti nevelés és a fenntarthatóság mellett.

2010-ben adták ki a Környezeti Nevelési a Stratégia harmadik kiadását. Melyben Labanc Gyöngyi megfogalmazásában: „A környezeti nevelés fontosságát, személyiségformáló, szokásalakító erejét ma már senki sem vitatja, sőt egyre többen valljuk, hogy ez a nevelés fonala, és a nevelés tevékenységeit (játék, vers, mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, mozgás stb.) gyöngyként fűzzük fel rá, így lesz komplex egész. A környezeti nevelés alapozza meg a gyerekek tapasztalatait, ami később ismeretté, egész életre szóló tudássá alakul. A környezeti nevelés folyamatában szerzik meg a gyermekek azokat a tapasztalatokat, amelyek később ismeretté, ismeretrendszeré, majd egész életre szóló tudássá válnak.”

A Zöld Óvodák hálózata a mentorálási rendszerrel, az akkreditált pedagógus-továbbképzéssel és új oktatási segédeszközök biztosításával tovább bővül, hogy még több óvoda csatlakozhasson a fenntartható fejlődést elősegítő kezdeményezéshez.

A Zöld Óvodák Magyarországon azok az intézmények, amelyek kiemelten foglalkoznak a fenntarthatósággal, a környezetvédelemmel és az ökológiai szemléletmóddal. Ezek az óvodák törekednek arra, hogy a gyerekek környezettudatos és fenntartható életmódot alakítsanak ki már az óvodás korban.

A Zöld Óvodákban gyakran találkozhatunk olyan kezdeményezésekkel, mint például kerti munkák, komposztálás, hulladékcsökkentés, újrahasznosítás, növénytermesztés, egészséges étkezés és természetes anyagok használata. Emellett fontos szerepet kapnak az esztétikai és pszichológiai szempontok is, például az élhetőbb környezet kialakítása, a természetes fény és levegő biztosítása, valamint a zöld beltéri és kültéri terek tervezése.

A Zöld Óvodákban a környezettudatosság és fenntarthatóság nevelése mellett kiemelt figyelmet fordítanak a gyerekek egészséges fejlődésére, személyiségük kibontakozására és egyéni szükségleteik kielégítésére is.

Összességében elmondható, hogy a Zöld Óvodák a fenntartható jövő generációjának nevelése és a környezetvédelem fontosságának tudatosítása révén kiemelkedő szerepet játszanak a társadalom és a környezet szempontjából.

7. Magyarországi Zöld Óvodák Hálózata (zoldovoda.hu)

A program célja, hogy már óvodás korban elkezdődjön a környezeti nevelés, így a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek meg a természetvédelem fontosságával. A magyarországi Zöld Óvodák programja a környezettudatos nevelést és a fenntarthatóságot helyezi előtérbe. A Zöld Óvoda cím elnyeréséhez az óvodáknak meg kell felelniük bizonyos kritériumoknak, amelyek a környezettudatos magatartást és a fenntartható gyakorlatokat támogatják.

2023-ban összesen 199 óvodai feladatellátási hely nyerte el a minősítést, ami azt jelenti, hogy ezek az intézmények sikeresen bevezették és alkalmazzák a Zöld Óvoda program által előírt gyakorlatokat. A program keretében különböző eseményeket és pályázatokat is szerveznek, mint például a Zöld Óvoda címátadó rendezvény, ahol az elismeréseket személyesen vehetik át az intézmények képviselői.

A Zöld Óvodák nem csak Magyarországon, hanem a határon túli magyar óvodákkal is szoros együttműködésben vannak, így a fenntarthatóságra nevelés gyakorlatát nemzetközi szinten is terjesztik. A program sikerességét mutatja, hogy már 15 éve működik és folyamatosan bővül az elnyert címek száma.

A Zöld Óvodák hálózata tehát egy olyan kezdeményezés, amely hozzájárul a környezettudatos neveléshez és a fenntartható jövő kialakításához Magyarországon.

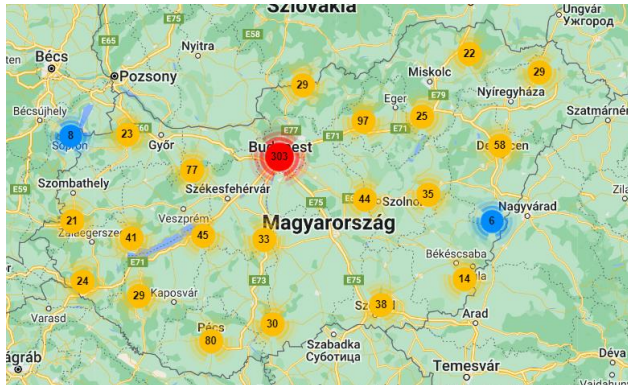
8. Kritériumok, lépések a zölddé váláshoz

A "Zöld Óvoda" cím elnyeréséhez az óvodáknak egy meghatározott kritériumrendszernek kell megfelelniük:

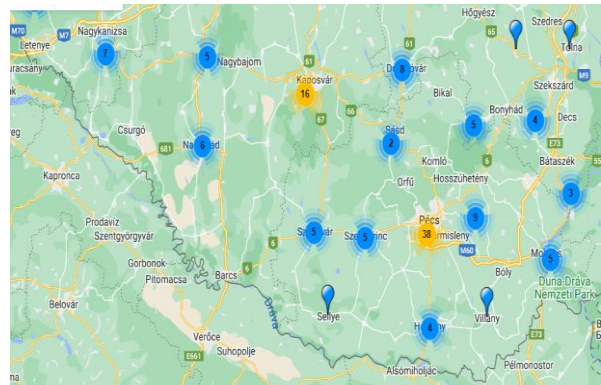
- Környezeti nevelés: Az óvodának kiemelten kell kezelnie a környezeti nevelést, és erre építenie a fejlődést elősegítő tevékenységeket.
- Fenntarthatóság pedagógiája: A helyi nevelési programnak tartalmaznia kell a fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettséget.
- Önértékelés: A pályázó óvodáknak önértékelést kell készíteniük, melyben számot adnak az óvodában folyó, a fenntartható fejlődés elvei szerinti tevékenységek tartalmáról és a környezeti nevelés szintjéről.

- Innovációs tevékenységek: Az óvodának jelentenie kell az innovációs tevékenységek jellemzőiről és a fenntarthatóság szempontjai szerinti működtetéséről.

Ezen kritériumok teljesítése mellett az óvodáknak bizonyítaniuk kell, hogy 3 évre visszamenően a gyakorlatukban is megvalósítják a környezettudatos magatartást és a fenntartható fejlődést. A részletes kritériumrendszer és a pályázati feltételek a Zöld Óvoda program hivatalos weboldalán érhetők el.

3. kép: Zöld Óvodák Magyarországon

4. kép: Zöld Óvodák Dél-Magyarországon

Somogy megyei zöld óvodák:

1. Zöld Fenyő Óvoda - Kaposvár
2. Zölderdő Óvoda - Siófok
3. Zöld Halmagyi Óvoda - Nagyatád
4. Zöldfülű Óvoda - Balatonboglár
5. Zöld Pöttyös Óvoda - Marcali
6. Zöld Borostyán Óvoda - Tab
7. Zöldfa Óvoda - Csurgó
8. Zöld Kakukkfű Óvoda - Böhönye
9. Zöldike Óvoda – Lengyeltóti

A magyarországi Zöld Óvoda programra való jelentkezéshez az alábbi lépéseket kell végrehajtani:

1. A pályázati felhívás ellenőrzése: keressük meg a Zöld Óvodák Hálózatának hivatalos honlapján a legfrissebb pályázati felhívást.
2. Pályázati Űrlap: Töltse ki az online pályázati űrlapot, amely a honlapon érhető el.

3. Dokumentumok: Készítse el és csatolja a szükséges dokumentumokat, amelyek igazolják az óvoda környezettudatos tevékenységeit és a fenntarthatósági kritériumoknak való megfelelését.

4. Beküldés: Nyújtsák be a pályázatot az előírt határidőn belül.

A pályázat benyújtása után a szakértői bizottság értékeli a beérkezett pályázatokat, és döntést hoznak a Zöld Óvoda cím odaítéléséről.

A környezettudatos nevelés fontosságát egyre több szülő és pedagógus is felismeri Magyarországon. A kisgyermekes környezettudatos nevelése a fenntarthatóság, a természetvédelem és az egészséges életmódra való nevelésre összpontosít.

Az óvodák és az iskolák egyre több programot és kezdeményezést indítanak el a környezettudatosság fejlesztése érdekében. Ezek lehetnek például környezettudatos játékok, kertészeti, hulladékcsökkentő vagy élelmiszer-termesztési projektek, ahol a gyerekek saját kezükkel tapasztalhatják meg a természeti folyamatokat.

A környezettudatos nevelés mellett fontos szerepet kap az energia- és víztakarékosság, a hulladékcsökkentés és a természetvédelem is. Fontos, hogy a gyerekek már kisgyermekkoruktól kezdve tanuljanak felelősséget vállalni a környezetünkért, és megtanulják, hogyan tudnak olyan döntéseket hozni, amelyek segítenek megőrizni a Föld erőforrásait.

A szülőknek és pedagógusoknak is fontos szerepük van ebben a folyamatban, hiszen ők példával járhatnak elől, és segíthetik a kisgyermeket abban, hogy megszeressék és tiszteljék a környezetüket. A kisgyermekes környezettudatos nevelése hosszú távú hatással lehet a jövő generációk környezettudatosságára és a fenntartható fejlődésre Magyarországon.

Az óvodákban számos módszert alkalmaznak ennek érdekében:

- Kertészkedés: Az óvodások részt vehetnek a kert gondozásában, megtanulva a növények ültetését és ápolását.
- Szelektív hulladékgyűjtés: Játékos formában ismerkednek meg a hulladék szelektálásának fontosságával.
- Víz- és energiatakarékosság: A mindennapi tevékenységek során elsajátíthatják a víz- és energiatakarékosság alapelveit.

- Természetjárás: Kirándulások során közvetlen tapasztalatokat szerezhetnek a természetről és annak védelméről.

A magyarországi Zöld Óvodák programja a környezettudatos nevelést és a fenntarthatóságot helyezi előtérbe. A program célja, hogy már óvodás korban elkezdődjön a környezeti nevelés, így a gyerekek játékos formában ismerkedhetnek meg a természetvédelem fontosságával. A Zöld Óvoda cím elnyeréséhez az óvodáknak meg kell felelniük bizonyos kritériumoknak, amelyek a környezettudatos magatartást és a fenntartható gyakorlatokat támogatják.

A Zöld Óvodák nem csak Magyarországon, hanem a határon túli magyar óvodákkal is szoros együttműködésben vannak, így a fenntarthatóságra nevelés gyakorlatát nemzetközi szinten is terjesztik. A program sikerességét mutatja, hogy már 15 éve működik és folyamatosan bővül az elnyert címek száma.

A Zöld Óvodák hálózata tehát egy olyan kezdeményezés, amely hozzájárul a környezettudatos neveléshez és a fenntartható jövő kialakításához Magyarországon.

9. Módszer a zöld óvodák programjainak kialakításához

Az első lépés az, hogy foglalkozzunk a zöld óvodák eszméjével és céljaival. A zöld óvoda olyan intézmény, ahol hangsúlyt kap a környezettudatosság, a fenntarthatóság és a természettel való kapcsolat erősítése. Fontos, hogy az óvoda tervezésekor és működtetésekor ezeket az értékeket szem előtt tartsuk.

A következő lépés az, hogy kidolgozzunk egy részletes tervet az óvoda zöldítésére. Ez magában foglalhatja a környezetbarát anyagok és technológiák használatát, a hulladékcsökkentést, a megújuló energiaforrásokra való áttérést, valamint a zöld területek kialakítását és fenntartását.

Fontos, hogy bevonjuk a fenntartót, az óvoda dolgozóit, a szülőket és a gyerekeket is a program kialakításába és működtetésébe. Minden érintett csoportnak fontos szerepük lehet abban, hogy az óvoda valóban zöld és fenntartható legyen.

Végül, fontos, hogy folyamatosan kiértékeljük és fejlesszük az óvoda zöld programját. Ez lehetővé teszi számunkra, hogy lássuk, mely területeken tudunk még javítani, és hogyan lehetünk még környezettudatosabbak az intézmény működtetése során.

Létezik egy módszertani segédanyag, amely útmutatást nyújt a Zöld Óvoda programok kialakításához. Ez a segédanyag részletesen bemutatja a környezeti nevelés alapelveit, a program kialakításának lépéseit, valamint jó gyakorlatokat és példákat is tartalmaz a sikeres megvalósításhoz1.

A segédanyagban található információk között szerepelnek:

- Az óvodai környezeti nevelés alapjai.
- A Zöld Óvoda cím elnyerésének folyamata.
- A program működésének szervezeti és tartalmi jellemzői.
- Gyakorlati útmutató a címpályázat megírásához.
- Jó gyakorlatok és példák a fenntartható életmódra neveléshez.

Ez a segédanyag különösen hasznos lehet azoknak az óvodapedagógusoknak, akik szeretnék megkapni a Zöld Óvoda címet, és beépíteni a környezettudatos nevelést az óvodai programokba. A segédanyag az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet honlapján érhetik el.

10. Tanácsok, lépések zöld óvodák kialakításához

A Zöld Óvodák kialakításához számos lépés és tanács létezik, amelyek segíthetnek az óvodapedagógusoknak és intézményvezetőknek a környezettudatos nevelési programok sikeres megvalósításában. Íme néhány alapvető lépés:

A Zöld Óvodává válás nem lehetetlen, nem igényel teljes szervezeti és működési átalakítást, „csak” tudatosságot! A Zöld Óvoda cím iránti érdeklődés, vagy a cím elnyerésének vágya megszülethet bármelyik óvodapedagógusban vagy az óvodavezetőben, sőt a fenntartó vagy egy szülő is lehet kezdeményező.

A második lépés a nevelőtestület elhatározása: igen, szeretnénk a Zöld Óvoda címet elnyerni! A Zöld Óvodává válás az óvodai közösség együttes munkájának eredménye kell, hogy legyen. Nem egyéni cél, és nem is egyéni munka.

Ezután következik a dokumentumelemzés, amely több lépésből áll. Meg kell nézni a pedagógiai programban, majd az éves pedagógiai munkatervben lévő zöld tartalmakat. Ezek tükrében szükséges elemezni az érintett csoport, csoportok nevelési tervét, terveit.

Információt kell gyűjteni a zöld óvodák kialakításáról: olvassunk könyveket, nézzünk meg online forrásokat, és beszéljünk olyan szakemberekkel, akik már részt vettek ilyen projekteken. Határozzuk meg világosan az óvodai környezeti nevelés alapjait és céljait.

Tájékozódjunk a Zöld Óvoda cím elnyerésének feltételeiről és a pályázati folyamatról, szerezzük be a Gyakorlati Útmutatót és kövessük a gyakorlati útmutató utasításait a Zöld Óvoda cím pályázatának elkészítéséhez.

Állítsunk fel pályázatíró csoportot. A feladatok elosztásakor figyelni kell arra, hogy a pályázatíró csoport tagjain kívül is – lehetőség szerint – minél több óvodapedagógus kapjon részfeladatot.

Fel kell mérni, milyen és mennyi külső és belső „emberi erőforrás” (szülők, szomszéd intézmény stb.) állhat rendelkezésre. Utoljára, de nem utolsósorban, végig kell gondolni a szakmai „továblépést”. Fontos a szakirodalomból, a szakfolyóiratokból való „tájékozódás”, de a tanfolyamokon, továbbképzéseken való részvétel

Gondoskodni kell arról, hogy a személyzet megfelelő képzésben részesüljön a környezeti nevelés terén.

Alakítsunk ki olyan fizikai környezetet, amely támogatja a környezettudatos nevelést.

Készítsünk átfogó tervezési tervet a zöld óvoda kialakításához, amely magában foglalja az építészeti tervezést, a környezetvédelmi szempontokat, a költségvetést, valamint a fenntartható energia- és vízhasználatot.

Az építészeti tervezés során – ha az időszerű -vegyünk figyelembe olyan elemeket, mint a természetes fény és szellőzés, a növények és zöld területek beültetése, valamint az energiahatékonysági megoldások.

Készítsük fel az óvoda dolgozóit és a szülőket a zöld óvoda koncepciójára. Lehet, hogy szükséges lesz tréningeket és tájékoztatókat tartani a fenntartható életmód fontosságáról és a zöld kezdeményezésekről.

Tanulmányozzuk és alkalmazzuk a mások által már kipróbált és közzétett és bevált jó gyakorlatokat, mint például az óvodakert kialakítása vagy a környezeti nevelési helyszínek használata. Hozz létre egy zöld udvart vagy kertet az óvoda területén, ahol a gyerekek

tanulhatnak a növények gondozásáról, a komposztálásról és a természetvédelem fontosságáról.

Igyekezzünk olyan fenntartható energiaforrásokat ajánlani a fenntartó számára, mely az óvoda működésében megtakarítást jelenthet hosszútávon például napelemeket vagy szélturbinát, hogy csökkenthessük az energiafelhasználást és a károsanyag-kibocsátást.

Integráljuk a fenntartható életmódra nevelést a napi óvodai tevékenységekbe a korosztály számára érthető módon.

Használjunk újrahasznosítható és biológiailag lebomló anyagokból készült játékokat, eszközöket és felszereléseket az óvodában, és ösztönözzük a hulladékcsökkentést és az újrahasznosítást.

Kérjük meg a szülőket és az óvoda dolgozóit, hogy csatlakozzanak a zöld kezdeményezésekhez, például környezetvédelmi programokhoz, hulladékgyűjtési akciókhoz vagy fenntarthatósági oktatásokhoz.

Ne felejtjük el folyamatosan kiértékelni és frissíteni a zöld óvoda programját, hogy biztosítani tudjuk annak hatékonyságát és fenntarthatóságát hosszú távon is. Legyünk nyitottak a visszajelzésekre és javaslatokra a folyamatos fejlesztés érdekében.

11. Mivel tud többet nyújtani egy zöld ovi

Egy zöld óvoda többet nyújthat a hagyományos óvodáknál, mivel hangsúlyt fektet a környezettudatosságra és a fenntarthatóságra. Ide tartozik a környezetbarát oktatási módszerek és anyagok használata, a természetes környezetbe való gyakori kirándulások, valamint a gyerekek ökológiai tudatosságának fejlesztése.

Egy zöld óvoda további előnye, hogy a gyermekek egészségesebb környezetben nevelkednek, kevesebb toxikus anyaggal érintkeznek, és több időt töltenek a szabadban, ami pozitívan hat az egészségükre és fejlődésükre.

Emellett egy zöld óvoda segíthet abban is, hogy a gyerekek jobban megértsék és tiszteljék a természetet, és felelősen viselkedjenek annak védelme érdekében. Ezáltal a gyermekek egy környezettudatosabb és fenntarthatóbb életmódot alakíthatnak ki maguknak a jövőben.

A *környezeti nevelés* a Zöld Óvodában integrált része az oktatásnak, ahol a gyerekek játékosan tanulhatnak a természetről és a fenntarthatóságról.

5. kép: Darány tagóvoda udvara

Az intézmények olyan *fenntartható gyakorlatokat* alkalmaznak, mint a szelektív hulladékgyűjtés, víztakarékosság és energiatakarékosság.

A gyerekek részt vehetnek az *óvodai kert* gondozásában, így közvetlen kapcsolatba kerülhetnek a természettel.

A Zöld Óvodák célja a *környezettudatos szemlélet kialakítása és a felelősségvállalás ösztönzése* már korai éveken.

Az *egészséges táplálkozás* és a rendszeres testmozgás előtérbe helyezése is fontos szerepet kap.

A Zöld Óvodák gyakran vesznek részt helyi és globális környezetvédelmi projekteken, ezáltal *közösségi szerepvállalásban* is részt vesznek.

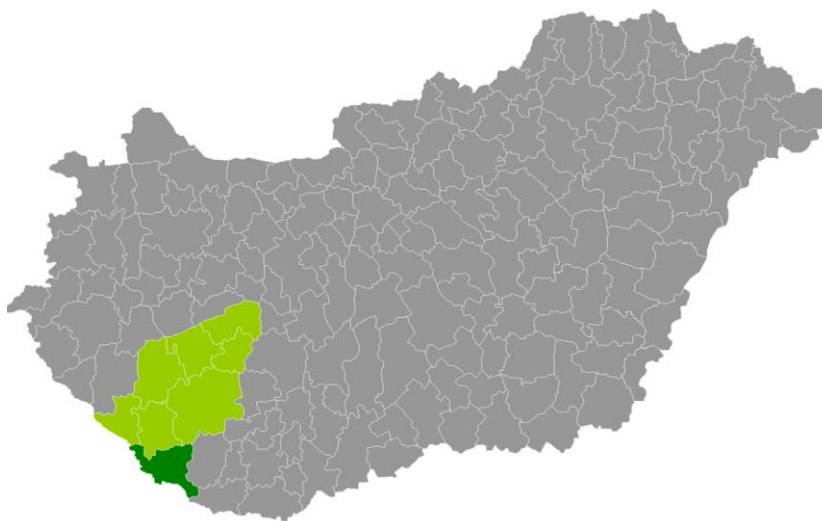
Ezek a programok és gyakorlatok hozzájárulnak a gyerekek környezeti tudatosságának növeléséhez, és segítenek abban, hogy aktív és felelősségteljes felnőttekké váljanak.

III. A Drávamenti Óvodák (DOK) működési környezetének bemutatása

1. A Barcsi kistérség bemutatása:

A Barcsi járás (és a vele egy területen működő Barcsi Kistérségi Társulás) a Dél-dunántúli Régióhoz tartozó Somogy megye dél-délnyugati részén a Dráva folyó völgyében helyezkedik el. A barcsi járás a Dél-dunántúli régió külső periferiájához tartozik, melyet körülvesz a szigetvári, kaposvári, nagyatádi és csurgói járás.

2012-ben Kormányzati döntés értelmében megszűnt a Társulások állami normatív finanszírozása, ezért a társulásokat működtető munkaszervezetek – ahol megfelelő összpontosított szakmai tapasztalat és tudás állt rendelkezésre – megszűntek. A munkaszervezet felszámolásával egyidőben Barcs – akkor már járási központként - bejelentette kilépési szándékát, így az országban egyedülálló módon a járási székhely nem tagja az öt körülvevő kistételepülések társulásának, mely így az 25 települést foglal magába, a megye területének 11 %-án.

6. kép: A Barcsi kistérség elhelyezkedése

A Dél-Dunántúlt tekintve már a régió is országunk fejletlenebbjei közé sorolható és ezen belül helyezkedik el a barcsi járás, ahol még erőteljesebben jelentkeznek a gazdasági fejlődést lassító tényezők.

A járás fő gazdaságföldrajzi adottságai:

- A Dél-Dunántúl egyik meghatározó térszerkezeti vonala, a Barcs-Pécs-Szekszárd-Budapest vonal végpontja, ahol más főközlekedési utak kapcsolódnak. (A közúti és vasúti közlekedés a jövőben a drávai vízi közlekedés lehetőségével egészülhet ki.)
- Összekötő szerep a dél-dunántúli és a nyugat-dunántúli régiók között.
- Barcs, mint az egyik magyar-horvát átkelőhely megszűnt nagy jelentőséggel bírni a shengeni övezet bevezetésével.
- Jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági- és erdőterületek.
- Ipari hasznosításra alkalmas befektetési területek. Továbbá, kialakult ipari kultúra, az építőanyag-ipar, a gépipar, a könnyűipar és az élelmiszeripar területén.
- Jelentős gyógy- és termásvíz előfordulások találhatóak.
- A korábban elzárt határmenti térségben kialakult értékes növény- és állatvilág, a Duna - Dráva Nemzeti Park természetvédelmi területeinek adottságaival bír.

A Barcsi Kistérséghez 25 település tartozik (Babócsa, Barcs, Bélavár, Bolhó, Csokonyavisonta, Darány, Drávagárdony, Drávatamási, Heresznye, Homokszentgyörgy, Istvándi, Kálmánca, Kastélyosdombó, Komlósd, Lad, Lakócsa, Patosfa, Péterhida, Potony, Rinyaújlak, Rinyaújnép, Somogyaracs, Szentborbás, Szulok, Tótújfalu, Vízvár), központja közigazgatásilag Csokonyavisonta.

A térség hagyományosan kétarcú: a kilépett kisváros Barcs, melynek fejlődése - lehetőségeiből adódóan – akár lehetne dinamikusabban fejlődő is, míg a társuláshoz tartozó kistelepülések, amelyek adottságaikból következően fejletlenebbek, erőforrásaik, perspektíváik szűkösebbek.

A térséget 5-6 mikrokörzetre lehet osztani, amelyek részben a tradíciókon (volt közös tanácsok), részben a jelenlegi körjegyzőségeken, részben a funkcionális és földrajzi egybetartozáson alapulnak.

A mikrokörzetek - melyeknek természetesen „határai” nincsenek és semmiféle „besorolást” nem jelentenek - a következők:

- Darány - Drávagárdony, Kastélyosdombó, Drávatamási, Istvándi, Lakócsa, Tótújfalu, Szentborbás, Potony
- Homokszentgyörgy, Szulok, Kálmánca, Lad, Patosfa
- Babócsa, Komlósd, Péterhida, Somogyaracs, Rinyaújnép

- Csokonyavisonta, Rinyaújlak
- Vízvár, Bélavár, Heresznye, Bolhó

A járásra az aprófalvas település szerkezet a jellemző (az átlagos falusi lélekszám 500 fő körüli), jelentős a zsáktelepülések száma (6), a 400 főnél kevesebb lakosú település 12, melyek fejlesztése a legnehezebb vidékfejlesztési feladat.

Barcs térségközpont mellett kialakultak ún. lokális központok is, amelyek egy-egy, valamilyen tényező alapján versenyelőnyvel rendelkező települést takarnak. Ezek mellett perifériális települések találhatóak, amelyek komplex kapcsolatrendszerrel kötődnek a lokális központhoz.

Lokális központokként vehetők számba:

Babócsa, Csokonyavisonta, Darány, Vízvár, Lakócsa, Homokszentgyörgy és Barcs város (2013 óta nem tagja a Társulásnak)

2. A Barcsi kistérség feladatai:

Barcs kistérség önkormányzatai - a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 41.§ /1/ bekezdésében foglalt felhatalmazás, valamint a helyi önkormányzatok társulásáról és együttműködéséről szóló 1997. évi CXXXV. törvény 8. § /4/ bekezdése, 9. §-a, 16. §-a, illetve 18. §-a alapján - abból a célból, hogy a kistérség lakói az önkormányzati közszolgáltatásokhoz a lehető legszélesebb körben jussanak hozzá, és az önkormányzatok ezen megállapodás keretében történő együttműködéssel forrásaik célszerű és optimális felhasználásával biztosítsák a mind magasabb szintű ellátást és szolgáltatást, képviselő-testületeik döntése alapján társulási megállapodást kötöttek 2013 évben.

A társulás kiemelt feladatai:

- területfejlesztés, kistérségi területfejlesztési projektek megvalósítása a hatályos törvényre tekintettel,
- alapfokú közoktatási intézmények közös fenntartása,
- alapfokú közoktatási feladatok közös ellátása,
- egészségügyi alapellátás együttes szervezése,
- szociális és gyerekjóléti alapellátás együttes szervezése

A Társulás az alapfokú közoktatási feladatok, valamint a szociális és gyermekjóléti alapellátási feladatok ellátása érdekében önálló intézményt alapított Drávamenti Óvodák, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat néven. Az idősellátást a Drávamenti Alapszolgáltatási Központ néven működő intézménye látja el.

A Társulás által alapított intézmény ill. a fenntartói jog átvétele esetén az alapítói jogokat a Társulás Tanácsa gyakorolja, ennek keretében a Társulás Tanácsa dönt az intézmény:

- alapításáról, megszüntetéséről, átszervezéséről
- alapító okiratának jóváhagyásáról, módosításáról
- vezetőjének kinevezéséről, felmentéséről
- vezetőjének fegyelmi felelősségre vonásáról
- az intézmény szervezeti és működési szabályzatának jóváhagyásáról
- költségvetésének megállapításáról
- zárszámadásának jóváhagyásáról
- dönt mindazokban az ügyekben, melyeket külön jogszabály az alapító(fenntartó) kizárólagos feladat- vagy hatáskörébe utal.

A megalapított Drávamenti Óvodák, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat (DOK) intézmény a társulás konyháit is működteti és ellátja az óvodai, iskolai a szünidei gyerekétkeztetés ill. a szociális étkeztetés feladatait is.

3. Drávamenti Óvoda, Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat óvodai egységének, intézmény leíró általános bemutatása:

Az intézmény 2013. július 1.- én alakult a Barcsi Többcélú Kistérségi Társulás 25 településének közös fenntartásával. A Társuláshoz - melynek székhelye Csokonyavisontán van - csatlakozott a Barcsi Járás területén kívülről Hedrehely Község Önkormányzata is.

Az intézmény három nagy szakmai egységre bontható:

- óvodák,
- családsegítés, gyermekjólét,
- konyhák.

Az óvodák intézményegység élén az intézményvezető, akihez 12 tagóvoda tartozik. A Drávamenti Óvodák már a fenntartói elképzeléskor is a kooperáción alapult. A 26 kistérségi önkormányzatból 12 tart fenn úgy óvodát, hogy eleve vannak olyan óvodák, melyeket 4-5 önkormányzat tartott fenn korábban is feladatellátási szerződéssel. Miután közös fenntartásban terelték a korábban önállóan működő óvodákat a legfontosabb elvárás a vezetés felé azt volt, hogy korábbi hagyományok fenntartásával sikerüljön új, lendületes csapatot alkotni, így belső tanulási folyamatok kiaknázásával sikerüljön megújulni, egymástól tanulnia az egyes tagintézményeknek, pedagógusaiknak.

Az intézmény egészében bevezetésre és működtetésre került az Integrációs Pedagógiai Rendszer, a magas számú hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztése érdekében.

Nemzetiségi neveléssel három tagóvoda is foglalkozik:

- A szuloki- és ladi tagóvoda német nemzetiségű nevelést folytató kétnyelvű óvoda,
- A lakócsai tagóvoda horvát nemzetiségű nevelést folytató kétnyelvű óvoda.

A tagintézmények közül magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvodák: Babócsa, Bolhó, Homokszentgyörgy, Istvándi, Kálmánca és Hedrehely

A Drávamenti Óvodák személyi feltételei

Az összes óvodai foglalkoztatott létszám: 71 fő

A családsegítő szolgáltatásban 8 fő

A konyhai működtetésben 23 fő

Közfoglalkoztatásban 23 fő dolgozik.

Az óvoda pedagógusok speciális képzettségei: 5 fő közoktatási vezetői, 4 fő nemzetiségi óvónői, 4 fő gyógypedagógusi végzettséggel rendelkeznek. Az óvodai tagintézményekben dolgozó óvodapedagógusok szakmai kompetenciáinak fejlesztésére az intézményen belül és kívül szervezett akkreditált és nem akkreditált képzéseken nyílt lehetőség.

Óvodásgyermekek létszám mutatói 2023/2024. nevelési év (2023.08.31.)

Óvodás gyermekek létszáma	457
Gyermekvédelmi határozattal rendelkező gyermekek létszáma	210

Hátrányos helyzetű gyermekek létszáma:	114
Ebből halmozottan hátrányos helyzetű	59
A magukat nemzetiséghez tartozóknak vallók létszáma	26

Az intézmény felvételi körzetének változatlansága mellett a felvett gyermeklétszám jelentős emelkedést mutat. Ennek oka, hogy jelentős mintegy egész csoportnyi 24 fő kisgyermek jár az egyes tagóvodákba olyan településekről, melyek rendelkeznek óvodával, ám a Drávamenti Óvodák eredményeit, erősségeit értékelve ide íratják be gyermekeket pl. Barcs városából jelenleg 20 kisgyermek jár ki kistépülési tagintézményekbe.

Infrastruktúra tekintetében jelenleg - az elmúlt 5 évben- 3 tagóvodában történt jelentős felújítás. Pályázatot benyújtott és elnyert, de még nem realizálódott felújításról 2 tagóvoda esetében beszélhetünk. A fennmaradó 7 tagintézmény esetében a közeljövőben történő felújításra nincs látható lehetőség.

4. Az integráció értékelése:

előnyök	hátrányok
- az együttműködés keretében az 1-3 csoportos óvodák nem maradtak szakmailag magukra hagyva,	- bonyolult és sok szervezést igényel az értekezletek, továbbképzések megszervezése
- a fenntartók biztos szakmai tudást, háttérrel biztosítanak intézményeiknek	- a vezetés távol került a szülőktől
- a tagóvodavezetők nem szigetelődtek el, közösséget alkothatnak	- sok kis önkormányzat vezetőjének kell megfelelni
- megállt az elvándorlás és gyermeklétszám csökkenése	- a 12 óvoda céljai nehezen egyeztethetők
- biztosítottak a szakmai továbbképzések, egymás jó gyakorlatainak megtekintése	- egy-egy tagintézmény +/-minősítése az egész intézményt minősíti
- az intézmények kiszolgáltatottsága	

csökkent,

- a feladatellátás biztonságosabbá vált,
- a családsegítő láb segít a hiányzások kezelésében

IV. A DOK zöld óvoda programja

Az intézmény 2022 óta készül a zöld óvoda programhoz való csatlakozásra. Az intézmény vezetője mesterpedagógus minősítésében célként határozta meg a Zöld óvoda program elindítását a Drávamenti Óvodákban, a pedagógiai program módosítását és pályázat beadását 2024-ben. Így 2024 évben 3 (Darány, Csokonyavisonta, Hedrehely tagóvodák) későbbiekben további 3 (Kálmánca, Bolhó, Vízvár) óvodában szeretnének zöld nevelési programot alkalmazni.

2023-ban elkészült az intézmény Pedagógiai Programjának mellékleteként az Egészségvédelmi terve, valamint Környezetvédelmi és Tehetséggondozási programja. Ezek beépítésre kerültek az intézmény pedagógiai programjába. Ezen tervek biztosítják a jövő elképzeléseinek alapját.

Ehhez kapcsolódóan a 2023/24- es éves munkatervükbe beépítették azokat feladatokat amelyek a csatlakozáshoz szükségesek. Kiemelt éves pedagógiai feladatként megfogalmazták meg

- A környezettudatos szemléletmód megvalósítását, a környezeti fenntarthatóság elveinek, óvodában alkalmazható elemeinek a beépítését az óvodai nevelés minden mozzanatába. Zöld Óvoda Program előkészítését azokban az óvodákban, akik a megvalósításban részt kívánnak venni.
- IKT eszközök fokozott alkalmazását,
- Az egészségvédelmi terv és a környezetvédelmi programokban szereplő cél-és feladatrendszerek megvalósítását, a környezetvédelmi programok számának növelését és az ökoszemlélet kialakítását a kollégák és a gyermekek számára is.

A belső tudás megosztás, az egymástól való tanulás, az egyik legkézenfekvőbb és leghatékonyabb tanulási forma. Ezért „Ismerjük meg egymás erősségeit, fejlesztendő területekre keressünk közösen megoldásokat”. Ezt az 2023/24 nevelési évben a COVID miatt újra építve kezdte el a nevelőtestület zöld óvoda projekt bevezetését megcélözva, módosítva a pedagógiai programjukat.

A mindennapi munkában megvalósuló kulcspontok:

- A Zöldóvoda program megvalósítására irányuló alapfeladatok elvégzése, alapszabványok módosítása, programelemek összeállítása
- A gyermek mindenek felett álló érdekeink tiszteletben tartásával valamennyi tagóvoda épületben a nyugodt és kiegyensúlyozott légkör kialakítása – fókuszban a gyermekkel.
- Fejlesztendő területek: Zöld ill. ökoszemléletű programok kidolgozása

A Pedagógiai programban lefektették, hogy az óvodában a helyi nevelési programban megfogalmazott nevelési célrendszer értelmében végzik nevelő munkát. A gyermekek egészséges fejlődéséhez biztosítják a programjukat szolgáló, tudatosan tervezett feltételrendszert, gondoskodnak a derűs, biztonságos, védelmező környezetről, ahol jól érzik magukat óvodásaik, különös figyelemmel az utolsó évben amikor az iskolai nevelés- oktatásra készítik fel őket. Tiszteletben tartják a gyermek személyiségi jogait, az egyenlő hozzáférés lehetőségét többek között azt, hogy merjenek kérdezni, kérdéseikre választ kapjanak, szabadon alkothassanak, lehetőség szerint kísérletezhessenek és sikerélményhez jussanak az óvodai tevékenységek során. Bátorítják őket a szabad véleménynyilvánításra

Az Intézmény megalapítása óta kiemelt terület a környezeti nevelés. A tagóvodáik elkötelezettek a környezettudatos szemlélet alakításában, az egészséges életmódra nevelésben, melyhez az intézmények természeti környezete megfelelő háttérrel biztosít.

1. A DOK nevelési alapelvei

A gyermek mindenek felett álló érdeke érvényesül: testi, lelki, érzelmi, erkölcsi, értelmi szükségleteinek kielégítése.

- Előítélet mentes mintaadás.
- Különleges bánásmódot igénylő gyermekek integrált, inkluzív nevelése
- Pedagógus etika érvényesítése
- Az egyéni bánásmód érvényesülése.
- Szabad játék hangsúlya a mindennapokban.
- A múlt értékeire és hagyományaira épített nemzeti és nemzetiségi identitás kialakítása, erősítése és átörökítése.
- A családdal való együttnevelés érvényesülése
- A közvetlen társadalmi környezettel való együttműködés

- Környezettudatos magatartás és az egészséges életvitel alakítása
- Sikeres iskola kezdés elősegítése, hátránykompenzációk, esélyegyenlőség biztosítása

2. A DOK nevelésének célja

- Az óvodáskor végére – az óvodai és családi neveléssel közösen – a gyermekek rendelkezzenek az iskolai élet sikeres megkezdéséhez szükséges kompetenciákkal, a gyermek utolsó évében, iskolai nevelésre oktatásra készítjük fel.
- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek minél nagyobb százalékban ériék el az iskolaérettséget.
- Az óvodai nevelés eredményeképpen alakuljon ki a sajátos nevelési igényű gyermekek biztonságos önállósága, biztosítjuk azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét biztosítják, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.
- Biztosítjuk azokat a nevelési feladatokat, tevékenységeket, amelyek a gyermek személyiségének fejlődését, közösségi életre történő felkészítését, a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztését, fejlődésének segítségét biztosítják, melyek által minden gyermek eljut az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.
- Az óvodások életkorának megfelelő környezettudatos, a környezetre figyelő magatartás és szokás megalapozása, értékrendszer alakítása, építése. Az óvodai nevelés során alakuljon ki, a fenntartható jövő iránti elköteleződésük és a környezethez való pozitív viszonyuk.
- A nemzetiségi (horvát, illetve német) nevelés hatására a gyermekben alakuljon ki pozitív érzelmi viszony a nemzetiség kultúrája és nyelve iránt

3. A DOK óvodai nevelési feladata

Az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése:

- az egészséges életmód alakítása, teljes körű egészségfejlesztés, sporttevékenységek prevenciós hatásának erősítése
- környezettudatos magatartás beállítódása

- az érzelmi, az erkölcs és az értékorientált közösség nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása, a tankötelezettség megkezdésének feltételeként biztosítsuk, hogy a gyermek értelmi, lelki, szociális és testi fejlettségének állapota elérje az iskolába lépéshez szükséges szintet.
- nemzetiségi (horvát, német, magyar nyelvű roma/ cigány) nevelés megvalósítása

Pedagógiai programban kiemelt feladat a gyermek testi-lelki egészségének megóvása és fejlesztése, valamint a szülők körében annak tudatosítása, hogy az egészség kiemelten fontos érték.

Cél, hogy az óvodás kor végére alakuljon ki a gyermekben az egészséges életvitelhez szükséges készségek, jártasságok, szokások. Szerezen ismereteket a káros szokásokról, a megelőzés fontosságáról. Nyitott szemlélettel, bizalom megteremtésével a bántalmazás, esetleges erőszakos viselkedésformák megelőzése, prevenciók tevékenység.

Váljon igényévé a rendszeres mozgás, a gyermek jusson el az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális és testi fejlettséghez.

Épüljön be a mindennapi magatartásukba, tevékenységeikbe, szokásaikba az óvodás kor végére a természet szeretetére, tiszteletben tartására, megóvására való igény.

4. A DOK érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösség nevelése

El kell érniük, hogy az óvodás kor végére a gyermek váljon képessé együttműködésre, kapcsolatteremtésre, helyes ön- és mások értékelésére. Alakuljon ki a gyermeknek az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális fejlettsége, tudjon alkalmazkodni a közösségi normákhoz, szokásokhoz, szabályokhoz. Ismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztényi értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhöz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, azok megbecsülésére. A környezettel való pozitív érzelmi viszony kialakítása.

A helyes önismeret, énkép kialakulásával, biztonságosan érezzék magukat környezetükben.

A másság elfogadásának, tiszteletének kialakítása a gyermekekben. A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Képes az együttműködésre, a kapcsolatteremtésre, felnőttel és gyermektársaival.
- Normákhoz, szokásokhoz, szabályokhoz tud alkalmazkodni.
- Feladat tudata kialakulóban van.
- Késleltetni tudja szükségletei kielégítését.
- Képes önálló helyzetmegoldásokra, konfliktus rendezésére.
- Elsajátítja a kulturált magatartást és kommunikációt.
- Képes a másság tolerálására.
- Környezettudatosság, fenntarthatóság alapjainak ismerete.
- Kialakul a gyermek az iskolakezdéshez szükséges értelmi, lelki, szociális fejlettsége.

5. Anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása a DOK-nál

Az óvodai anyanyelvi- értelmi nevelés, alapozó jellegű, így meghatározható szerepet játszik a gyermek nevelésének, fejlesztésének alakításában. Az anyanyelvi- értelmi nevelés fontosságát, személyiségformáló, szokás kialakító szerepét fontosnak tekintjük nevelésünk szempontjából. Nevelésünk komplex egész, melynek részeként megalapozzuk az óvodába járó gyerekek anyanyelvi, értelmi tapasztalatait, melyek később ismeretté alakulnak.

Az anyanyelvi- értelmi nevelés céljának és feladatának megvalósítása szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő közös tevékenységek gyakorlása.

Célja, hogy a gyermek legyen képes szóban kifejezni gondolatait, érzelmeit, problémáit, szükségleteit, tudjon megnyilvánulni különböző kommunikációs helyzetben; Rendelkezzen alapvető ismeretekkel az őt körülvevő társadalmi és természeti környezetről. Spontán, irányított tapasztalatszerzések tevékenységek közben, ismeretei bővüljenek, rendszereződjenek. Épüljön a gyermek egyéni érdeklődésére, természetes kíváncsiságára, tudás vágyára. Az anyanyelvi kultúra fejlesztésével, a beszéd és kommunikáción keresztül, fogalmi gondolkodás kialakításának elősegítése.

6. Az óvodai élet tevékenységi formái és az óvodapedagógus feladatai a Zöld óvoda program megvalósításával:

A zöld óvoda szemlélete az, hogy egyszerű tevékenységeken keresztül tudatosan ismertesse meg az óvodás korosztályt a környezeti fenntarthatóság, a természetvédelem elveivel.

A „Világunk átalakítása: a fenntartható fejlődés 2030-ig szóló programja” c dokumentum 17 pontját kell alkalmazni és bevinni a nevelés mindennapjaiba,

a) A játékban

A játék az óvodás gyermek személyiségének tükröződése, s fejlesztésének leghatékonyabb eszköze is egyben. Megfigyelése során képet kapunk a gyermek ismereteiről, élményeiről, mozgásáról, beszéd- és kommunikációs képességéről, verbális, emocionális és értelmi fejlettségéről.

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása: nyugodt légkör, elégséges hely és idő, játékeszközök, élmények, stb.
- **Az udvari játékok beszerzésénél természet közeli eszközök választása.**
- **Fenntartóság figyelembevételével különböző játékeszközök barkácsolása.**
- **A játéktevékenységben is megjelenik az újrahasznosítás, óvónők és a gyermekek által készített eszközök felhasználásával.**
- **Minél sokrétűbb tapasztalatszerző és tájékozódó tevékenységgé váljon a játék és a játékba integrált tanulás.**
- A tartalmas gyermeki játék belső készletéből fakadjon.
- Környezettudatos- természetbarát magatartás megalapozásának segítése.

b) Verselés, mesélésben

A gyermekek

- Váljanak fogékonnyá az esztétikai és az irodalmi alkotások iránt.
- Ismerjék meg az életkorúknak megfelelő irodalmi alkotásokat (versek, mesék).
- Ismerjék meg a magyar gyermekköltészet a népi hagyományokat felelevenítő népi hagyományokat, mondókákat, rigmusokat, verseket, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilágot.
- Az előadás mód tükrözze anyanyelvünk hangzás világát, ritmusát, dallamát, mozgásokkal kísért mondókavilágát.

- Váljon igényükké a mindennapi mese és vers hallgatása.
- A multikulturális tartalmak épüljenek be a mese – vers tevékenységekbe.
- **A környezetünk megismeréséhez, a környezeti jeles napokhoz kapcsolódóan ismerjenek meg meséket, verseket, mondókákat, ezzel is elősegítve bennük a környezettudatos szemlélet kialakulását.**
- A megfelelő viselkedésformák, mesével – a bábozással és dramatizálás eszközével - történő alakítása

Miközben alakuljon ki bennük a könyv iránti szeretet, megbecsülés, óvás és képessé válnak közvetlen környezetében előforduló jelenségek és összefüggések megértése, tapasztalatainak megfogalmazására.

c) Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés célja, hogy a gyermek szeressen énekelni, mondókázni, örömmel játsszon népi énekes játékokat, önmagához képest fejlődjenek alapvető zenei képességei (éneklési készség, ritmusérzék, zenei hallás, zenei alkotókedv).

A foglalkozások során megismertetjük elsősorban a magyar, de más nemzetek népi kultúrájának kincseit, a **népszokások egyes elemeit, ünnepekhez, a környezeti jeles napokhoz kapcsolódó zenéket, dalokat.**

A zenehallgatási anyag megválasztásánál fontos természetben fellelhető „kincsek” felhasználása a tevékenységek során. Az óvodapedagógus vegye figyelembe a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

Az óvodáskor végére ismerjék fel a természetben előforduló hangokat, és használják fel a természetes anyagokat.

d) Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá tétele, az intellektuális látásmód kialakításának megalapozása. Tehetségcsírák felkutatása, - gondozása tartozik ide. A gyermekek ismerjék meg a gyökereik (horvát, német, cigány) sajátos szín és formavilágát, egyéni képességeiknek megfelelően alkalmazzák. **A környezetünkben található természetes anyagok, termékek kreatív módon történő használják fel.**

e) Mozgás, külső világ, matematika

Szerezzenek tapasztalatokat szűkebb- tágabb környezetéről, a megszerzett tapasztalatokat, ismereteket alkalmazzák tevékenységeikben.

Alakítsanak ki a gyermeknek a valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonyt a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja meg azok védelmét, az értékek megőrzését.

Tudjanak különbséget tenni az évszakra jellemző jegyek között, ismerjék jellemző tulajdonságaikat, az évszakokhoz kapcsolódó néhány kiemelkedő népszokásokat, hagyományokat. Ismerjék fel és nevezzék meg a napszakokat, hónapokat, a hét napjait.

Ismerjék a növény szót, annak tartalmát, tudják, hogy a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van. Tudják a növényeket gondozni, ismerjenek néhány növényekkel kapcsolatos munkát. (szántás, szüret, aratás).

Ismerjék és nevezzék meg a környezetükben élő állatokat, tudják csoportosítani életmódjuk, egyéb tulajdonságaik szerint. Ismerjenek néhány erdei, s vadállatot, néhány madarat (költözőt és nálunk telelőt). Ismerjék óvásukat, védelmüket.

f) Munka jellegű tevékenységek

Alakuljon, fejlődjön a munka jellegű játékos tevékenység során a gyermek együttműködési képessége, a munkavégzéshez szükséges attitűdök, tulajdonságok. Váljon számára természetessé a másokért végzett munka, tevékenység. Váljon igényükké, a közvetlen környezetük szebbé tétele és tisztán tartása.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére kialakulnak a munkavégzéshez szükséges készségek, kedvező magatartási formák. Képesek önmaguk kiszolgálására, önálló az öltözésük és tisztálkodásuk, kialakul együttműködési képességük. A szükséges munkát felhívás nélkül megkezdik, a hiányosságokat észreveszik. Belső igényükké válik a rendezett környezet megteremtése.

g) Tevékenységben megvalósuló tanulás

Váljon számára természetessé a másokért végzett munka, tevékenység vele együtt **váljon igényükké, a közvetlen környezetük szebbé tétele és tisztán tartása.** Az óvodai tanulás folyamatos, minden óvodai tevékenységi formában megjelenik, nem önálló tevékenységi forma. **Nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész nap folyamán adódó**

helyzetekben, természetes és szituált környezetben, kirándulásokon és az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban szervezeti és időkeretekben valósul meg. A szükséges munkát felhívás nélkül megkezdik, a hiányosságokat észreveszik. **Belső igényükké válik a rendezett környezet megteremtése.**

7. A DOK Egészségfejlesztési Programja

A köznevelési törvény módosításának megfelelően (20/2012.VIII.31. EMMI rendelet) az óvodai egészségnevelés, a gyermekek egészségének, biztonságának védelmével kapcsolatos feladatok, illetve az ezzel összefüggő egészségfejlesztési stratégia felállítása intézményünkben a törvényességi előírásoknak megfelelően került kidolgozásra. A program elkészítésének célja, a helyi adottságokhoz igazodva megfogalmazni a korszerű egészségnevelés céljait és feladatait, mely iránt kinyilvánították a DOK és dolgozói elkötelezettségét.

8. A DOK Környezetvédelmi Programja

h) Környezeti nevelés – környezettudatos magatartásformálás

A Drávamenti Óvodák 13 tagintézményből álló óvodák csoportja a Duna- Dráva Nemzeti Park térségében helyezkednek el. Fekvésük okán egyedi értékeket kínálnak, jelen van a gazdag történelmi múlt és mindig változó természet, élő természet.

Adottságaikat felismerve programjuk kiemelt feladatai közé tartozik a környezet megismerése, megszerettetése és a környezet védelme, a környezet tudatos magatartás alakítása.

Környezeti nevelés 4 fő területe:

Terület	Tartalom
<i>A külső természeti környezet:</i>	természet, víz, levegő, talaj, növények, állatok
<i>Külső ember alkotta környezet:</i>	épületek, hulladékkezelés, városi, falusi környezet

Belső természeti környezet:	egészséges életmód, megfelelő napirend, egészséges életmód szokásainak megalapozása, táplálkozás, mozgás, betegséglemlőzés
Belső személyes környezet:	lelki élet egészséges, helyes önértékelés, énkép

Környezeti nevelés témakörei a DOK óvodáiban:

Témakörök	Tartalmak, tevékenységek
Évszakok változásának hatása	Megfigyelés, beszélgetés. Az időjárás elemeink és változásaink megfigyelése. Népi megfigyelések megismerése. Szimbolikus jelek használata (nap, felhő stb.) Séták.
Növények - gyógynövények - óvodakert	Tapasztalatszerzés. Növények gondozása csoportban és az óvoda udvarán. Virágültetés az óvoda udvarán, annak gondozása, öntözése. Gyógynövénykert és óvodakert gondozása évszaknak megfelelően. Séta az óvodához közeli természetvédelmi területekhez.
Állatok: háziállatok, vadállatok, madarak, bogarak	Séta, tapasztalatszerzés. Madarak megfigyelése, költöző madarak, madáretető, madáritató gondozása évszaknak megfelelően. Madarak és fák napja. Házi és vadállatok csoportosítása. Állatok természetes környezetének megfigyelése. Kirándulás a Pécsi Állatkertbe. Más földrészek állataival való ismerkedés. Állatok világnapja: - pónilovaglás - állatsimogató Mackónap: - vadon élő állatokkal való ismerkedés Bogártanya, bogárszálloda készítése, gondozása. Élő vagy papír akvárium készítése.
Lakóhely környezetünk rendje, tisztasága	Séta az utcán, szelektív hulladékgyűjtés. Az óvoda környékének tisztán tartása, hulladék gyűjtő programok szervezése.
Tágabb környezetünk megismerése, tisztaságának védelme	Kirándulások: Duna- Dráva Nemzeti Park, Basa Kert Vakondtúra stb.

Természetvédelem	Védelemre szoruló állatok, növények, szabályok a védett területeken. Pozitív viselkedési formák megismerése, elsajátítása. Szokások kialakítása (nem szemetelünk, szelektív hulladékgyűjtés stb.) Papírgyűjtés, műanyagflakonok gyűjtése a szülők bevonásával.
Saját testünk egészségének védelme	Egészségprojektek alkalmazása, testi egészség, mozgás, mozgásos játékok. Orvos, védőnő, fogorvos látogatása. Egészséges táplálkozás, vitamindús étkezés igényének kialakítása. Gyümölcs és zöldségfogyasztás jótékony hatása.
Rendezvények a mozgás az egészséges életmódra nevelés jegyében	Egészségprojektek, egészségnapok, óvoda szintű sportnapok és kistérségi sportnapok.
További jeles napjaink, programjaink az ünnepek jegyében	Játszóházak, Márton nap, Mikulásvárás, Adventi készülődés, Új év köszöntés, Farsang, télűzés, Húsvét, gyermeknap.
Néphagyományok	Tájházak, hagyományőrző házak megtekintése, programok szervezése.
Közlekedés	Biztonságos közlekedés szabályainak megismerése. Közlekedési eszközök csoportosítása. A közlekedés környezetszennyezései: - levegő és zajszennyezés - környezetbarát közlekedési formák megismerése, kerékpározás, túrázás.
Család	Az óvoda és a család együttműködése – együttnevelés a környezettudatos gondolkodásra és annak megalapozása (természetvédelem, higiénia, egészséges étkezés)
Kompetencia alapú témajavaslatok	
Levegő modul (július, augusztus, szeptember)	Jó – rossz levegő (tapasztalatgyűjtés séták, kirándulások alkalmával) Közlekedés hatásai: por, gázok, zaj hatásai az emberekre és az élővilágra.
Tűz modul (október, november, december)	Tűz az ember barátja – ellensége. A nap, mint energiaforrás. Játékos tapasztalatszerzések a tűz és a föld kapcsolata, tűz és víz kapcsolata, tűz és levegő kapcsolata. Tűzhely használata (főzés, sütés, melegedés). Gyümölcsaszalás. Gyertyaöntés. Mézeskalácssütés. Éghető és nem éghető anyagok megismerése.

Víz modul (január, február, március)	A víz tulajdonságainak megismerése, kísérletezések, megfigyelések. A csapvíz és természetes víz összehasonlítása. Ivóvíz fontossága, takarékoskodás a vízzel. Vizes játékok. Víz világnapja. Happy héthez csatlakozás.
Föld modul (április, május, június)	Egy gyerek egy palánta akció. Óvoda udvarának, balkonjának szebbé tétele, kertgondozás, virágoskert gondozás, gyógynövénykert gondozás, levélgereblyezés, locsolás stb. Csoportszobai élő sarok gondozása. Föld napja.

9. A továbbképzési lehetőségek

A hazai óvodapedagógia értékei között található környezeti nevelést a 2006-ban életre hívott Zöld Óvoda hálózat még tovább erősítette, és kiterjesztette a fenntarthatóság óvodai tartalmaival, erős bázist jelentve valamennyi óvoda számára. Elért eredményeiket a továbbképzés során kívánjuk továbbadni, tudásmegosztó tevékenységük bővítésére, disszeminációs gyakorlatukhoz további segítséget kínál ez a képzés. Indokolja a továbbképzés létrejöttét a pedagógus életpályamodellben megjelent kompetenciaterület is.

A részükre meghirdetett továbbképzés 6 modulja segítségével a résztvevők megismerkednek legfőbb hazai és nemzetközi stratégiai dokumentumokkal, a Fenntartható Fejlődési Célokhoz való hozzájárulás óvodapedagógiai eszközeivel, a zöld óvodai kritériumoknak való megfelelés integráló szemléletével, a hazai pályázati rendszer újszerű elemeivel. A résztvevők gyakorlati ötletekkel gazdagodhatnak a takarékoság, újra felhasználás, újrahasznosítás, a tudatos vásárlói szokások alakításában. A pedagógusok reflektív gondolkodását segíti az új kompetencia terület tartalmi elemzése, az egyéni és intézményi helyzetelemzésre épülő fejlesztési folyamat átgondolása.

V. Egy lehetséges fejlesztés

A Dráva jellegzetes képződményei a zátonyszigetek, melyek folyamatosan épülnek és pusztulnak, ezáltal a helyüket is változtatják. Jellegzetes vizes élőhelyeit gazdag állat- és növényvilág jellemzi. A partot ártéri ligeterdők kísérik, ahol a dús aljnövényzet védett harasztjai rengeteg rovar élőhelyét biztosítják.

A Barcsi Borókás száraz homoktalajon kialakult vegetációja az előbbi ellentéte, ahol a borókák között először mohák, zuzmók és homokpusztagyep található. Az borókás környékének lefolyástalan területein láperdők tenyésznek. A „lábaségereken” tőzegmohák és tarajos pajszika nő.

A nemzeti park Dráva menti szakaszának változatos élőhelyein csaknem 4.500 állatfaj él.

A DOK óvodáinak jó része a DDNP területén helyezkedik el. Ezt kamatoztatjuk akkor, amikor a gyermekekkel kirándulni megyünk. Már falvaink határában, de maximum 30 km-en belül számos védett látogatható természetvédelmi terület található.

Ha szakemberek közreműködésével szeretnénk programot szervezni, akkor a Barcstól 4 km-re, a Drávaszentesen található Dráva Kapu Bemutatóközpontban és annak környékén is megtapasztalhatjuk természetismereti foglalkozások keretében, mivel a Központ változatos természetismereti foglalkozásokkal, kidolgozott környezeti nevelési programokkal vár minden korosztályt.

Az itt található állandó kiállítás a Dráva folyó természeti értékeit bemutató kiállítás tekinthető meg. Egy nagyméretű légifotón tanulmányozni lehet a Dráva folyó természetes és mesterséges medervándorlását. A 13 m magas kilátóból a drávaszentesi rétek csodálatos panorámáját láthatjuk.

Az Űde rétek tanösvény bejárása során a rétek, legelők élővilágával, ill. ezen élőhelyek kezelésével ismerkedhetünk meg. A vizes élőhelyen madármegfigyelő torony van, ahonnan bepillantást nyerhetünk a madarak életébe és láthatjuk a nemzeti park szürkemarha gulyáját is.

A bemutatóközpont közelében kialakított gazdaságban, az Őshonos háziállat bemutató nyújt lehetőséget többek között a rackajuhok, a szamarak, a hucul lovak és a kecskék megismerésére.

Ezek a látogatások adták az ötletet ahhoz, hogy vigyük be a védett területek növényvilágát az óvodák udvarára. Sok zöld óvodában létesítettek virágos és zöldséges kertet, fűszerkertet, növénysimogatót. Egyes tagóvodákban is ezek a hagyományos kertek jutottak az óvodapedagógusok eszébe és valósultak meg. További fejlesztési lehetőségként néhányan ezt kiemelt ágyásokban szeretnék megvalósítani.

Mi lenne, ha a zöld ovi program több 15. cél - Szárazföldi ökoszisztémák védelme Védni, visszaállítani és előmozdítani a földi ökoszisztémák fenntartható használatát, fenntarthatóan kezelni az erdőket, leküzdeni az elsivatagosodást, valamint megfékezni és visszafordítani a talaj degradációját és a biodiverzitás csökkenését. A társulás (biocönózis) és az élőhely (biotóp) együttesét nevezzük ökoszisztémának.

Szakítanunk kell azzal a régi elvvel, hogy az ember ura a természetnek. Ugyanúgy részesei vagyunk, mint bármely más élőlény, csak hatásunk legtöbb esetben nagyobb és károsabb. Ezen hatások következményéről már sok szó esett, mostani helyzetben elemi szükséglet, hogy védjük meg, állítsuk vissza, segítsük a szárazföldi ökoszisztémák fenntartható használatát.

Óvodai szinten azzal tudunk hozzájárulni a cél megvalósításához, hogy megismertetjük, megszerettetjük a gyerekekkel a közvetlen környezetük biológiai sokféleségét, bemutatjuk az ökoszisztémák érzékenységét, fontos összekapcsolódását az élőlényeknek az élőhelyükkel, azok változásának hatásait. Korábban már szó esett arról, hogy védeni csak azt tudjuk, amit szeretünk. Az érzelmi kötődés alakítása az élőlények iránt fontos tényező környezeti nevelésünkben. Kirándulások közben olyan pozitív kapcsolat alakul ki a gyermek és a természet között, ami semmivel sem pótolható. A játékon, pihenésen túl a természetben és az óvodában is legyen idő a rácsodálkozásra, megismerésre, mesére, versre, ábrázoló tevékenységekre, hogy minél komplexebben tudják befogadni, feldolgozni az őket ért élményeket. Például fedezzük fel a környékünkön fellelhető Natura 2000 területeket, szervezzünk kirándulást, erdei óvodát ezekre a vidékekre. (A Natura 2000 területek élőhelytípusaihoz ajánl foglalkozásokat **Sebők Éva Módszertani segédanyag című kiadványa** óvodapedagógusoknak és erdei iskoláknak.)

TEHÁT az Óvodai udvarokban, kertekben alakítsunk ki természetes részeket, sarkokat, kerteket, ahol az állatok élőhelyre találnak. Ilyen területek lehetnek a madárvendéglők, rovarhotelek, gyíkpáloták, lepke itatók, kis tavak.

A „természetes élőhely” kialakítás lépései:

- a) vegyük fel a kapcsolatot a környékbeli természetvédelmi terület, erdészet vezetőjével (engedély), keressük meg környezetünk természetjáróit (ismeret, akarat), vonjuk be a szülőket a tervezésbe, szervezésbe.
- b) mérjük fel milyen természetes élőhely jellemző a környezetünkben és keressünk rá jellemző minta-területet
- c) az óvoda udvarán keressünk egy nyugodtabb, a közvetlen játéktól, közlekedéstől távolabb eső területet, ahol kialakíthatjuk a „természetes élőhelyünket”. Figyeljünk arra, hogy az áttelepíteni kívánt területhez hasonló fény-árnyék viszonyok legyenek.
- d) jelöljük ki a helyet (nem kell szabályosnak lennie, de legyen körbejárható és átlátható legyen)
- e) Távolítsuk el a felső 10 cm-t. A szülők és gyermekek közös munkával áttelepíthetik a felszedett gyepet, miközben megismertethetjük a gyermekekkel a gyepszint és a gyökérszint összetételét, faunáját.
- f) A természetvédelem / erdészet által kijelölt jellemző növényvilágú területen szedjük fel annyi növény-kockát amennyivel az óvodában előkészített helyet fel tudjuk tölteni.
- g) A beszállított „gyepkockákat” rakjuk le az előkészített területen, jól öntözzük be és vegyük körbe, míg a természetes növénykertünk megtelepszik.
- h) Rendszeresen tervezhetünk növény-, vagy bogár megismerő foglalkozásokat

A „természetes vizes élőhely” kialakítás lépései:

Mivel a Darányi tagóvoda régi ásott kútját szülői segítséggel kitakarították és az ismét vizet szolgáltat, ezt kihasználva a lápos égeres élőhely növényeit is be tudjuk hozni az óvoda udvarába. Alapvetően a csapadékvíz összevezetése szolgáltatja a szükséges vizet, de hosszabb szárazság esetén azt pótolni is tudjuk.

A kialakítás lépései alapján megegyeznek az 1. kert a) - h) pontjaival. Csak a különbségeket sorolom fel:

d1) Távolítsuk el a felső 30 cm-t. A szülők és gyermekek közös munkával áttelepíthetik a felszedett gyepet, miközben megismertethetjük a gyermekekkel a gyepszint és a gyökérszint összetételét, faunáját.

d2) a kiásott árkot béleljük ki erős sátorfóliával vagy medence fóliával (újrhasználás), az alsó 5 cm-t folyami kavicssal, vagy nem éles kővel, törmelékkel töltjük fel. Takarjuk le talajtakaró-fóliával vagy lepedővel / vászonnal / ronggyal és tegyünk rá 5 cm homokot.

d3) A bélelő fóliát 10-15 cm mélységben szurkáljuk át villával, hogy a felesleges víz el tudjon távozni (nem tavat csinálunk)

.....

g1) A beszállított „növény-kockákat” rakjuk le az előkészített területen, töltjük fel az egészet vízzel és vegyük körbe, míg a felesleges víz elszivárog és természetes vizes-növénykertünk gyökeret ver.

g2) Ha az élőhelyünk közepébe edényt süllyesztünk be, akkor hamarosan békalest is tarthatunk.

VI. Záró gondolatok

A környezeti nevelés kultúrára, világképre és életmódra nevelés. Értéket közvetít, informál és motivál, de elsősorban az a szerepvállalást erősíti, ami szükséges a természeti erőforrások hatékony felhasználásához. Erősíti a felelősségvállalást a környezet állapotának megőrzéséhez. A környezeti nevelés a világon mindenhol azt jelenti, őrizzük meg, javítsuk a környezet állapotát, előzzük meg a jövőbeli környezeti problémákat. Felismerteti a saját, személyes értékeinket, segít a jövő generációjának az önértékelésben és hozzájárul a környezeti problémákkal szembeni felelősség kialakításához.

Legfontosabb pedagógiai feladatunk tehát, hogy megismertessük a felnövekvő nemzedékkel az élővilág szépségét, annak sokféleségét, felébresszük bennünk a szeretetet és a felelősséget, hogy felnőttként ne pusztítsák majd, hanem védjék és becsüljék azt.

Minden óvoda megvalósít „zöld óvodai” feladatokat, hisz az Alapprogramban megfogalmazott alapelvek, elvek, feladatok kötelező érvényűen meg kellett jelenjenek a pedagógiai programokban. A Zöld Óvoda címre beadott pályázattal a fenntarthatóságra nevelő tevékenység tudatossá válik. Az ehhez készített önértékelés pedig napi szinten mutatja meg a megjelenő zöld tartalmakat.

A Drávamenti Óvodák 5 éves célja, hogy mind a 12 tagóvodája részt kérjen és vegyen a Zöld óvodai programban. Legyen valamennyi tagóvodája tevékeny részese a környezetvédelemnek. Az első 3 tagóvoda azóta létrehozott munkaközösségéhez azóta újabb 3 tagóvoda csatlakozott, ami azt jelzi van igény a szemlélet formálásra.

A Zöld Óvoda cím birtokában nem állhat meg a fejlődés, sőt minden évben el kell majd végezni az éves tervezést.

A program minél magasabb szintű megvalósítása érdekében hangsúlyos az önképzés, a belső képzéseken, a továbbképzéseken való részvétel és a kitekintés: mások jó gyakorlatainak megismerése. Hasznos az éves program hatékonyságának vizsgálata, a visszacsatolás a gyermek, a szülő, az óvodapedagógus felől és felé.

Vajon mit takar az a kifejezés, hogy környezettudatos magatartás? Lényegét tekintve egyfajta érzékenységet, nyitottságot jelent, az ehhez párosuló felelősséggel, tenni akarással a természeti és társadalmi környezet fennmaradása érdekében.

Talán az unokáink számára ez magától értetődő magatartás lesz és ugyanúgy nem értenek majd minket, mint mi a boszorkányüldözést

VII. Irodalomjegyzék

363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról

Állásfoglalás a környezeti nevelés fejlesztésének a közoktatást érintő feladatairól, „Környezetvédelem a közoktatásban” Országos Pedagógiai Tanácskozás, Kazincbarcika, 1987

Bihariné dr. Krekó Ilona, Kanczler Gyuláné dr. (2019): Az óvodai környezeti nevelés módszertana Budapest 2019, ELTE Eötvös Kiadó Kft.

Bolla Zoltánné (szerk) (2021): ÖTLETTÁR Fenntartható Fejlődési Célok támogatásának lehetőségei a Zöld Óvodák ajánlásai alapján Budapest 2021, Agrárminisztérium

Faragó T. (2016): „Világunk 2030-ban ...”. Külügyi Szemle, 15. évf. 2. szám, 3-24. o.

Fodor Éva (2021): A környezeti nevelés koncepciója és annak változásai a főbb ENSZ-dokumentumok tükrében, Új pedagógiai szemle 71. évf. 2021. 11-12. sz. 96-116

Horváth Dániel (2006): Környezeti nevelés lehetőségei, Új Pedagógiai Szemle 56. évf. 5. sz. 2006. május, 79-91

Horváth Dániel: Környezeti nevelés lehetőségei (Új Pedagógiai Szemle 2006. május)

J. E. Lovelock (2009): Gaia halványuló arca, Budapest 2010, Akadémiai

Kárász, Imre (2015) A környezeti nevelés története, céljai és eszközei, Eger 2015, Eszterházy Károly Főiskola Liceum Kiadó.

Könczey Réka, Kovács Erika, Kovács Lászlóné, dr. Varga Attila (szerk) (2014): ZÖLD ÓVODA leszünk - Módszertani segédanyag és útmutató Zöld Óvoda címpályázatra készülő óvodapedagógusoknak, Budapest 2014, Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Orgoványi A. (1999): Természetpedagógia – Környezeti nevelés (?) haladóknak. Új pedagógiai szemle 49. évf. 9. sz. 1999. szeptember, 84-92

Országos Természet és Környezetvédelmi Hivatal (1987): "Környezetvédelem a közoktatásban" címmel rendezett országos pedagógiai tanácskozás dokumentumai, Budapest 1987: Országos Természet és Környezetvédelmi Hivatal

Prof. Em. Dr. Lett Béla, Dr. Schiberna Endre, Dr. Jáger László, Dr. Stark Magdolna és Dr. Horváth Sándor (szerk) (2015): Tanulmánykötet Mészáros Károly tiszteletére (2015) 125–131: Molnár Katalin: Környezeti nevelés – környezettudatos magatartásformálás, Sopron 2015, Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó,

Sebők Éva (2013) Módszertani segédanyag óvodapedagógusok részére, NATURA 2000 Tananyagfejlesztés

Vásárhelyi Judit (szerk) (2010): Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia Alapvetés 2010 Harmadik, javított kiadás, Budapest 2010 Magyar Környezeti Nevelési Egyesület

ZÖLD ÓVODA Kritériumrendszer (és kapcsolódása az Önértékelési szempontsorokhoz)